

FÉNYSZÓRÓ

SZÍNHÁZ • FILM • ZENE • IRODALOM • KÉPZŐMŰVÉSZET

ÁRA
1000
PENGŐ

I. ÉVF. 22. SZÁM

GÓZON GYULA
és
VÁRKONYI ZOLTÁN
AZ „ARANYÓRA”
CÍMŰ MOST ELKÉSZÜLT MAGYAR FILM
FŐSZEREPEIBEN
(Várkonyi-film—Fotó Karossa)

A RÁDIÓ JUBILEUMÁRA

A rádió Ősei

EGY LÁMPÁSOS
KÉSZÜLÉK

RÁDIÓ ÉS
ARANYGYARJU

DEMOSTHENES
ELŐADÁSA
A STUDIÓBAN

4.30:
SZIR ÉNEK-
ÉS TÁNCÓRA

HIREK
LEGBŐL KAPOTT
KOHOLMÁNY:

HANNIBAL
ANTE
PORTAS!!

9.15:
FUVÓSZENEKAR

(JÓNÁS A CETHAL GYOMRÁBAN)

(DÁNIEL AZ OROSLÁNBARLANGBAN)

(DÁVID ÉS GÓLIÁT)

(GÁSPÁR ANTAL RAJZA)

FÉNYSZÓRÓ

MŰVÉSZETI HETILAP

FŐSZERKESZTŐ BALÁZS BÉLA

FELELŐS SZERKESZTŐ: BÉKEFFI ISTVÁN

FŐMUNKATÁRS: DARVAS SZILÁRD

BALÁZS BÉLA SZÉLJEGYZETEI

A gazdagságról, a rongyos függönyről, a hangról mely egyszer szép volt és a kegyeletről általában

Ez a történet avval a mondattal fog végződni, hogy: „mi gazdagok vagyunk”. Kezdődnie azonban avval kell, hogy 1931-ben Moszkvában nagy volt a szegénység. Nagy szegénységet vállalt akkor az orosz nép, mert akkor kezdte felépíteni jövőendő gazdagságát: nehéz iparát. Nélkülözést vállalt akkor az orosz nép, mert nem akart többé gyarmati piaca lenni a fejlett iparú nyugatnak. Azért volt kevés akkoriban a szövet, mert előbb a szövőgépeket csinálták, hogy aztán maguk szövhessenek. A világ legnagyobb kohóit építették, azért volt olyan kicsi a fémáru termelés. A gépekgyártó gépek gyártásával kezdtek, azért kellett lemondani szép ruhákról, szép cipőkről... Ez volt a terv. Akkor kezdődtek ama hatalmas ötéves tervek, melyek eredménye a Szovjetunió hatalmas győzelme lett. De az orosz nép már akkor tudta, hogy az ő vállalt lemondása nem szegénység.

Ime, egy beszélgetés a moszkvai Operában, 1931-ben. Akkor volt Verdi Othellójának a bemutatója. Az Opera főpróbáján megjelentek Moszkva „szellemi és közeleti” kiválóságai. Megjelentek a népművelési népbiztoság és a művészeti főbiztoság vezetői is, hogy, mint az opera gazdája, „átvegyék” az előadást.

Először láttam akkor ilyen főpróbát Moszkvában és érdeklődéssel figyeltem körül. Meglepett, szinte meghökkenített a nézőtér képe. Nyugati főpróbák és premierek után még nem szokott hozzá szemem ehhez a szegénységhez. A világ legnagyobb és legdíszesebb operájának első soraiban és páholyaiban kopott és foltosított ruhájú férfiak és nagyon olcsón öltözött nők ültek. Munkaruhában, úgy, ahogy délelőtt eljöttek hivatalaikból. A világ legnagyobb birodalmát kormányzó hivatalokból, a föld egyhatod részének kormányzóit. Olyan öltözetben, hogy egy magyar vidéki premier földszintjére nem eresztette volna őket be a jegyszédő. (Mert a Szovjetunióban ilyen a divat: ha vállalják valami oknál fogva a nélkülözést, akkor az a legmagasabb hivatalok vezetőit is illeti, a szellemi kiválóságokról nem is szólva.)

Megértettem tehát: szegények vagyunk. De mikor felment a függöny és megláttam a dozsepalota termének díszletét és a velencei uraságok jelmezeit, megint nem értettem. Mert olyan tündöklést, olyan pazar, drága pompáját bársonyoknak, selymeknek, brokátoknak, csillároknak, bútoroknak, szőnyegeknek még soha sem láttam. A párisi opera koldus ehhez képest.

Nem álltam meg, hogy mellettem ülő fordítósnak ne szóljak erről az ellentétéről. — Milyen

gazdagság a színpadon, — mondottam németül — pedig mi milyen szegények vagyunk. — Erre megszólalt másik szomszédom. Szinte csak olyan szegényesen volt öltözve, mint az államtikkárfélék. A színpad világosítója volt, aki a nézőtérrel akarta ellenőrizni munkáját. Megértette, amit mondtam, mert a 14-es háborúban, német fogságban, megtanult németül. Csóválta a fejét és így szólt.

— „Mi szegények? Én szegény vagyok, — mutatott magára — te szegény vagy — bökött felém. — Ó szegény, meg ő, meg ő — mutatott mindenfelé a nézőtérre. — De mi? — emelte fel hangját. — Mi? — mutatott kinyújtott karral a színpadra. — Mi gazdagok vagyunk.”

Megértettem, hogy a színpad az *mi*. (Szovjet-únió népének.) Az a *mi* büszkeségünk és becsületünk. Az a *mi* szívnk és a *mi* arcunk. *Mi!* *Mi!* (A Szovjetunióban.) Ezért is szeretjük másképp, mint holmi mulatóhelyet vagy akár nemesebb szórakozást. Nemcsak kíváncsisággal és tapssal. Nemcsak interjúval, pletykával és autogrammal és fotografiákkal. Az *mi* vagyunk (a Szovjetunióban) tehát úgy szeretjük, úgy szeretjük, mint családunkat, népünket, hazánkat. *Kegyelettel!*

Sok mondás mondja, hogy a színész számára nincs utókor. Művészete mulandó. Még mindig kísért az az ostoba előítélet, hogy a forradalmi kommunista Szovjetunióban különben sem tisztelik a multat és megvetik a hagyományokat. No, már most adjuk ezt a kettőt össze: ki emlékszik ott öreg és régi színészekre?

A „Mchat”, a moszkvai Művész Színház, annak a birodalomnak legelőkelőbb színháza. Sztaniszlavszki régi színháza, mely az egész kultúremberiség tudatában ma a legelőkelőbb. És nemcsak azért, mert a világ legjobb színészei játszanak benne, akik majd minál tagjai a legfelsőbb tanácsnak, a szovjetparlamentnek. Régi színház, ami meg is látszik rajta, mert *kegyeletből* nem alakítják át. Mégis van egy új függőnye, mert a régi már egészen lerongyolódott. De ha ez az új függöny felgördül, akkor előtűnik mögüle a régi, a rongyos, piszkos függöny. A moszkvai Művész Színház ereklyéje. Mint valami régi ezred harcokban megtépett zászlaját régi dicsőségeknek, úgy lengeti meg minden új előadás csatája előtt a művészszínház régi diadalainak lobogóját. Mert ez a *mi* színházunk. A *mi* családunk, népünk, hazánk. (Moszkvában.) Ezt hívják úgy, hogy kegyelet.

Annak a rongyos, kopott, piszkos függönynek középebe egy nagy folt van varrva, más színű anyagból. Arra a foltra, sötétkéék szövetből, kivágott sirály van rávarrva. Semmi más.

Jelent ez valamit, kérde óvatosan az idegen. Mert valószínűtlen, hogy ez a rongy a rongyon csak a szépség kedvéért volna ott.

Elnézőben megvető pillantások érik a tudatlan idegent.

— Az egy sirály, kérem...

— Azt látom, de...

— A Sirály Csehovnak egyik darabja...

— Azt is tudom, de...

— A címszerepet ebben a színházban Kommisszarzsevszkaja kreálta hatvan évvel ezelőtt.

Kommisszarzsevszkaja volt egyszer az oroszok Duse-ja. Nem felejtették el. De nemcsak az öregek emlékeznek rá. Nemcsak színháztörténészek emlegetik. Minden moszkvai diák, aki először lép abba a színházba, tudja, hogy az a sirály a függönyön mit jelent. Egy nép múlhatatlan, gyöngéd szeretetét. Emlékezősét, legendanevelő kegyeletét. (Moszkvában!)

Mondják azt is és bizony nem ok nélkül, a meghalt színészt inkább tisztelik, mint a kivénültet. Senki se tud úgy elevenen meghalni, mint a színész.

Attól függ hol. Egyszer egy fiatal, híres, tündöklő hangú orosz énekesnő, elvitt az operába, mert hogy okvetlenül meg kell hallgatnom Nyezsdanovát, az ő legnagyobb, legegységesebb, páratlan és utólrhetetlen Nyezsdanovájukat, mert már öreg és nem sokáig fog énekelni.

Mikor megjelent a színpadon mint Brabanti Elza, ismerősöm remegő izalmában megragadta kezemet. — Oh, — sóhajtotta mélyen megindulva — Nyezsdanowa! — És éreztem, hogy ilyen remegés és sóhaj futott végig az egész nézőtérre.

Nyezsdanowa, aki akkor túl volt a hatvanon, nekem, tudatlan idegennek csak egy kövér, öreg nő volt, aki nagyon nehézkesen lépkedett a templom lépcsőin és akinek fáradt hangja a hatalmas zenekar fölött nem jutott el a tizedik sorba.

— De hiszen nincsen hangja! — fordultam ismerősömhöz barbár naivitással és láttam, hogy a tündöklő hangú fiatal énekesnőnek könnyek csurognak végig az arcán, a meghatótt hódolattól sugárzó arcán.

— Mit beszél?! — mondja elcsukló hangon. — Hiszen nem tudja, hogy milyen hangja volt! Hiszen ez a Nyezsdanowa! Ő maga áll ott és mi még láthatjuk! Szavai elmerültek a tapsviharban. Könnyes szemmel ufjogott a közönség.

* Neveesen ezen aki tud. Ez kegyelet. Ez azt jelenti, hogy a *mi* színházunk az *mi* vagyunk. *Mi*. A *mi* családunk, a *mi* népünk, a *mi* hazánk. A *mi* dicsőségünk és becsületünk!

BARTÓK BEMUTATÓ AZ OPERAHÁZBAN

írta: LÁNYI VIKTOR

Idei második premier-estje előtt az Operaház felelevenítette a régi »pénzes« főpróbák hagyományát. Mikor a délelőtti telt nézőtér a »Csodálatos mandarin« záróhangzatai után összeapódott a függöny, eszembe jutott, hogy egyszer már látiam a nevezetes táncjáték budapesti főpróbáját, ezelőtt 14 évvel. Akkor azonban üres volt a nézőtér. Csak a szerző volt jelen, az akkori igazgató és főrendező társaságában. Jómagam a sötétség leple alatt az utolsó széksorban bujtam meg. Nem mindennapi élmény volt, — mintha kuleslyukon át lestem volna meg valami készülő nagy eseményt. 1931-ben, Bartók Béla 50. születésnapján akarták bemutatni a »Csodálatos mandarin«-t, de »enyhített« formában, amely számot vetett volna a szemforgató aggályosság előzetes cenzurájával. A 14 év előtti főpróbát nem követte bemutató. A soha meg nem alakuló Bartók következőes maradt önmagához: lefujta az előadást. Nem kért az ünneplés fölvezetett borából, születésnap ajándéknak nem fogadta el a — fügefalevelet.

A táncjáték muzsikáját azóta csak zenekari szvit formájában hallhattuk. Most, hogy végre színpadi életre kelhetett a »Csodálatos mandarin«, kár volna sok szót vesztegetni azokra a prúd és egyéb reakciós szempontokra, amelyek nálunk teljes negyedszázadon át tetszhalálra kárhoztatták az 1919-ben keletkezett alkotást. Legfeljebb szomorkodhatunk azon, hogy Bartók már nem érthette meg a bemutatót, melyen a demokratikus Magyarország fiatal kultuszminisztere lelkesedéstől kipirulva vezette a tapsvihart, ezzel az őszinte tüntetéssel pontot téve a lényegtelen viták és a sanda félremagyarázások után. Mondjuk ki magyarul: ha a Lengyel Menyhért drámai leleményéből ki pattant színpadi történet látára Kraft-Ebinget emlegetnek azok, akik nem tudnak szabadulni diákkori titkos olvasmányaik emlékeitől, arról Bartók nem tehet.

Ő a pszichopatologikus, különlegességtárgyat bámulatos mély lélektani átéléssel emelte igazi költészetté. Páratlan kifejező erejű, végtelenül sok árnyalatú zenéjében a testi halálon győzedelmeskedő Erosz megváltó szépségének adott olyan diadalmos sugárzást, amilyent csak egy magas erkölcsiségű művész teremthet képelete adhat.

A mű hatása felkavaró és felemelő. Az elfogulatlan hallgató, még ha elemző értelemmel nem is tudja követni a Bartók zene gondolati és technikai szövevényét, feltétlenül hatalma alá kerül egy hatalmas forradalmi egyéniségnek. A feltétlen művészi igazságkeresés és igazmondás szenvedélyével tárja fel Bartók az emberi lélek mélységes rejtelseit. Öseredeti daltam- és ritmusleleményének, különleges zenekari szólásmódjának kimeríthetetlen gazdagságával teremt rendkívüli feszültséget. Zenéje, a táncszínpad természetéhez kapcsolódva, amennyire újszerű, oly tökéletesen anyagszerű. Képhatásban, mozulatjátékban, pantomimikus kifejezésben rendkívül kíván az előadástól éppúgy, mint a partitúra megszólaltatótól. Opera-

Tatár György és Patócs Kató

Osváth Júlia, »Susanne titka« főszereplője

Bordy Bella a »Szerelmi varázs«-ban

(Foto Orient—Gink)

házunk művészegyüttese, elismerésre méltó odaadással, mindent latbavetett, hogy eleget tudjon tenni a követelményeknek.

Ferencsik János karmesteri magatartása a művel szemben az érzékeny befogadó és a hűséges, hiánytalanságra és tisztaságra törekvő visszaadó. Az az érzésünk, hogy a lehető legtöbbet hozza ki a zenekarból, amely, bár a közelmúlt sok változása és változása után még nincs, nem is lehet a régi magaslaton, a megszólaltatás szellemi részében mégis alig hagy kívánnivalót. Harangozó Gyula koreografiája kissé aprólékosnak, túlrészletezőnek tűnik fel a rablólebutj alvilági alakjainak és áldozatainak mozgatózásában. De ebben

Jelenet a »Susanne titka«-ból

(Foto MAFIRT—Cserna)

tervszerűséget láthatunk, mert ezáltal, az ellentét hatásánál fogva, annál lenyűgözőbben domborodik ki a mandarin kimért mozgású gólem-figurájának félelmetessége. Vashegyi Ernőben a címszerep alakítására elsőrendű táncos tehetség akadt, nem volt kár elejteni az első ötletet: drámai színész beállítását az együttesbe. Táncjátékhoz elsősorban táncstudás kell, amilyennel Ottrubay Melinda rendelkezik. Kiváló primabalerinánk tökéletesen átélt a rábizott nagyszabású feladatot: a grand-guignol poklából megtisztultan fölemelkedő céda leány alakításával a mű eszméjét szolgáltatta.

Bartók remekműve mellett elhalványul De Falla »Szerelmi varázs« című, kissé konvencionálisan spanyolos tűzi balettje, bár a zenekari hangzásban, Falloni pálcája alatt sok finom leleményt, előkelő mérték-tartást élvezhettünk. A szellemes muzsikával Cieplinsky helyenkint zsúfolt táncbeállítás nem harmonizál kellőképpen, de jól hat ott, ahol Patócs Kató, Bordy Bella, Tatár tehetségének szabad úrvényesülést juttat. A két modern balett-újdonáság közt Wolff-Ferrari fölüjtött vígoperészkája, a »Susanne titka«, a Makart-csokrok áporodott illatú bűbájával idézte a zenei félmul-tat. A két énekes szereplő: Osváth Júlia és Maleczky Oszkár elégáns művészetéhez, a könnyű siker egyenrűgű tényezőjé-ként csatlakozik Fricsay Ferenc jó vezénylése és Nádasy Kálmán ötletes rendezése. A harmas bemutató díszlettervezői, Oláh Gusztáv és Fülöp Zoltán ismét kiváló produkáltak.

Békeffi István:

MÁRAI, A VARÁZSLÓ!...

Ime, hölgyeim és uraim! Ime, itt van Márai, akiről ma annyit írnak és vitáznak, akit támadnak és megvédnek, boncolnak irodalmi és világnézeti, esztétikai és etikai szempontból, ime, most itt van összes erényeivel és hibáival, itt látható, mint művész, mint író, mint ember, sürítve, szinte kézzelfoghatóan, a Pesti Színházban most öt főtiszták, Márait, három felvonásban. Így utólag most már megértem a plakátot is, melyen a színház — minden eddigi szokástól eltérően — kétszer akkora betűkkel hirdeti az író, mint művét, igen, ez az arány pontos és találó: jelen esetben a szerző jelentősége kétszer akkora, mint a darabjéé.

Márai nem tehet arról, ami ezt a bemutatást megelőzte. Hogy a közönség ilyen haldoklón szomjas lett az író szavára. Hogy sivar hónapok alatt viharrá fokozódott a követelés: magyar írók a színpadokra! Nem tehet róla, a véletlen műve, hogy ő került csaknem elsőnek színpadra a jelentősek közül, éppen ő, semmiféle vitával el nem vitathatóan egyik legjelentősebb írónk, nem tudhatta, mikor a darabot írta, hogy a közönség ilyen ünnepláshatással fog a színpadra nézni: halljuk, mit mond nekünk a magyar író, mit mond nekünk Márai? És Márai, a varázsló, a színpadra lép. Kezében egy cylinder. A cylinder előkelő viselet volt, de kiment a divatból. Mióta Londonban is áramvonalas kocsikat készítenek az autógyárak, a legkonzervatívabb angolok is felcserelelték puhakalappal. Márai hisz a cylinderben. Különösen, mióta kiment a divatból. Most már a lelki és szellemi előkelőség szimbólumának tekintik. Több más divatja múlt, finom dolgokkal együtt. Felmutatja a cylindert a közönségnek: üres! Igen, látjuk: üres! Valóban üres! Márai megérinti a cylindert varázspálcájával és kihúzza belőle — egy nyulat. Semmi mást, csak egy kis nyulat. »A nyúl is csoda, ha egy cylinderből húzza elő az ember!« — mondja Márai. Igaza van. Tehát nem a nyúljal van itt baj, hanem a cylinderrel. Igen, csoda, hogy egy ilyen múzeumi fejrevalóból még valami élő dolgot elő lehet varázsolni. De Márai — írói magatartásában — ragaszkodik a cylinderhez.

Tud írni, hiszen író. Egy-egy mondatával a lelkek legmélyére nyúl, hiszen költő is. De a darabírás mestersége is a kisujjában van. Olyan egyszerűen épít, mint a legraffináltabb színpadi mesterek. Bámulatos színpadi érzéke van: egy szóval tökéletes atmoszférát teremt. Felmegy a függöny. Előkelő hotelszoba, hajókokterek. Félhomály. Egy állóámpa ég csak, alatta egy ember olvas. Ősz haja van, bارسonykabátot visel. Bizonyára művész. Egy lány csöndesen belép a másik szobából:

— Nyugtalanok a madarak...

Ugy emlékszem, ez az első mondat a darabban. És az író máris hatalmába kerítette a nézőteret.

A darab tartalma nagyon röviden: Eszter, a szép trapézművésznő, elhagyja

Krisztiánt, az öreg bűvészt és elmegy Maharamával, a fiatal állatszeliidítővel.

Persze, az lehetetlen, hogy Márai mindössze ezt az oly egyszerű kis történetet akarta volna velünk közölni. Nem, az író a történet mögött valami szépet és mélyet, általános és elvi jelentőségűt fog mondani, csak figyeljünk. Igen, az öreg bűvész nem kell a cirkusz közönségének, helyette új számot szerződtettek, Palmietrot(?) , aki a porondon kettéfűrészel egy nőt. Tehát erről lesz szó. A cirkusz nem cirkusz, hanem szimbólum, talán magát a művészetet jelenti, az író így fogja elmondani véleményét művészekről és cseppirágókról, a tömegizés romlásáról és arról, hogy a világ milyen ordinár lett. Ha valaki az elmúlt években nem vette volna észre. A második felvonásban kiderül, hogy tévedtünk, a cirkusz nem ezt szimbolizálja, hanem a porondot, melyen a nőért folyik a küzdelem. Este'la a Nő. Krisztián és Maharama, a két örök vetélytárs: egyik a Bűvész, aki a szív varázslatával akarja a nőt meghódítani, másik az Idomító, az erős férfi, aki parancsol. A harcban az Idomító győz. De nem, nem ez a mondanivaló, ez speciális eset, mert ha a Bűvész lenne fiatal és az Idomító öreg, akkor bizonyára a bűvész győzne. A harmadik felvonásban megint mást jelent a cirkusz. Az egész világot jelenti. Az életet jelenti. A ha'ált is. Mindent. Itt most már mindennek van valami mély és általános jelentősége. A varázscylinder üressége olyan, mint a semmi, mely a világ teremtése előtt volt. A bűvész halandzsája, melyel mutatvány előtt elvonja a közönség figyelmét: az Ige, amely kezdetben vala. A bűvös kör, melyet varázspálcájával a Nő köré von: a szeretet, jóság, gyöngédség bűvköre. Ő, az író a szeretet csodájáról beszél, gondolkodnánk meghiúsítottan, ha nem lenne gyanús, hogy az öreg bűvész csak ezt a húsz éves gyönyörű lányt szereti, senki mást. Azután: a varázspálcát a férfi kezében van: hatalmában tartja a nőt. Kiejti kezéből a varázspálcát: nem tartja hatalmában a nőt. A nő veszi fel a pálcát: ő tartja hatalmában a férfit. A nő elmegy: a férfi eltöri a varázspálcát. Nincs az a cirkuszi kellék, fogalom, tárgy, állat, személy, ami ne jelentene va' amit, ne szimbolizálna va' amit, persze nem egységes szempontból, csak össze-vissza, ahogy az írónak eszébe jut egy-egy cirkuszi valamisből egy-egy hasonlat vagy aforizma. Író hosszú ideig nem nyúlhat többé cirkuszi miliőhöz. Márai ebben a tárgykörben mindent kiaknázott tíz évre.

És mikor a függöny harmadszor összecsapódik rájövünk, hogy semmi sem jelentett semmit. »A tigris — tigris, a nő — nő, a világ — világ!« — mondja pontosan megfogalmazva primitív egyéniségét Maharama és mi szomorúan hozzátéhetjük: a darab — darab! Szép darab, kitűnő darab. Nem lettünk tőle se jobbak, se gazdagabbak. Biztosan nagy közönségsikere lesz. A közönség szereti a cirkuszromantikát,

Tolnay Klári és Ajtay Andor

pláne, ha azt hiheti róla, hogy irodalom. De sokan csalódást érzünk. Túlsok szépet és jót vártunk Márai cylinderéből.

Ajtai nagy alakításával néha szinte többet ad Márainál. Egyes mondatoknak — úgy érezzük — ő ad olyan jelentőséget, melyet az író — nem is sejtett bennök, úgy lehet. Talán többet is ad, mint kellene, nem azt a bűvészt játssza, aki nyulat húz elő a cylinderből, hanem azt a magasabbrendű bűvészt, aki a darabot irodalommal varázsolja.

Tolnay Klári szerepe passzív és nehéz. Nem tehet mást: szépen mond szép mondatokat. Szépen hallgat, a szemé tele van érzésekkel és gondolatokkal. Egyszínű szerep: ha jól emlékszem, a darab folyamán arra sincs alkalma, hogy egyszer elmosolyodjék.

Szegény Benkőnek semmi köze ehhez a buta, hiú, kegyetlen, szép, erős, diadalmas Maharamához, tehát a szerep instrukciót nem tudta feloldani magában egyéniséggé, hanem egyenként valósította meg az instrukciókat, mondatonként mást, ahogy eszébe jutott. Ezáltal egyszer hiú volt, egyszer kegyetlen, egyszer erős, egyszer buta.

Just Gyulának és Kőműves Sándornak sikerült a finom hotelszobába felhozniok a cirkusz levegőjét és ezzel jól oldották meg feladatukat.

Ajtai Andor rendezése tökéletes. Es siker lesz. Valószínűleg világsiker lesz!

Ime, itt van Márai, szép mondataival és üres cylinderével — és alig van a rézsűnkre mondanivalója.

De köszönjük ezt a keveset is.

A SZINÉSZ A TÁRSADALOMBAN

Írta: MÁRKUS LÁSZLÓ

I.

Amerikai képeslapokban nézegetem nőnemű filmsillagok fényképeit. A hölgy biciklitúrára indul, tehát csőrera vetkőzött és egy szál rövid alsónadrágot vesz igénybe, akkor is, ha idomítója házias tevékenységében akarja bemutatni. A hölgy szalonát süt tojással, dokumentálván, hogy nemcsak férfiakat eszik, mint hivatásos vampir, hanem kedveli, sőt maga süti a rántottát is, mint házias kislány. De ezt a kispolgári léleknek szánt változatot is csak a feltárt keblek és combok hozzáadásával célszerű exhibicionálni, mert a nyársolgári kíváncsiakat szívesen elengedhetetlen tartozéka a sztár értékállományának az a nyersen erotikus motívum, amit népszerű néven sex-appealnek nevezünk.

Ez a sexapeal nem valami légiés bűvölet, mely a szépségben árad és a meghatott nézőt lírai versekre fakasztja, sőt ellenkezőleg, olyan testi attribútumok ingerhatása, amelyeket vas-kos szelvényekkel, a testrészek méreteiben és arányaiban, a bőr és a hús és a csontozat minőségében, a zsírlerekkel való mennyiségében és a szerelmi varázs kellékeinek funkcióiban éppen oly tárgyiasan le lehet mérni, elemezni, és tenyésztani lehet, éppen úgy az áruisme kritériumához mérve lehet meghatározni, mint ahogy a mézárás vagy a rabszolga és lánykereskedő kalkulálja, javítja és kelletti a maga áruja értékét. A publicity egész értelme azon fordul, hogy mennyi és milyen pajkos képzetet esihol a fogyasztóközönség fantáziájában. Az áru árusításának ez a technikája, jellegének ez a minősítése, mely a producerek és szakközlegiek esztétikájának alapja, lényegében azonos a nemrég oly népszerű szépségversenyek és a hárem utánpótlás etikai alapelveivel, midőn a sztár testi mivoltában mérlegeli, hizlalja, fogyasztja, faragja, festi, nyírja, nyuvasztja, masszírozza és az optimáló nemi tulajdonságokkal kozmetikázza. Mámorító dollármilliókat engednek át a sztárnak az üzlet hasznából, de erre a haszonrésze a színész keservesen ráfizeti emberi méltóságát, szabadságát, a maga kiélésének azt a szent jogát, ami a kiválasztotttal, a művésszel, az emberibb emberrel vele születik, de ráfizeti egyszerű emberségét is, szerelméhez, örömeihez, passzióhoz, magánéletéhez mindenkinek kijáró igényét. Az amerikai filmsztár végtelen típusa a mai színésznek, helyzete a társadalomban végtelen példa, de az egész amerikai és európai színészség, az orosz kivételével, erőfeszítéssel, sőt többé-kevésbé megközelíti ezt az állapotot, melyből a színész hosszú évszázadok keserves erőfeszítéseivel alighogy felszabadult, s melybe most aggasztóan kezd visszatérni. A római pantomím dédelgett, ünnepeket, szeretőnek kitenyészett, megvetett színészeket becselteni állapotát.

Jelöljük ezt a végtelen színésztípust „kallipügé” névvel és fordítsuk le ezt a nevet enyhén szépcombúnak, akiről aztán eszünkbe jut a másik végtel, az orosz színész-típus. Jóformán csak hírből ismerjük, hiszen a cári világ az udvari opera pompázatos énekesét és táncosát exponálta nyugat felé, s bár ez a remekül kitenyészett példány sem felelt meg a sztár képleteinek, ebben is bőven kompenzálta az életforma feudális luxusát és kurtizános mellékízét a hivatás

és a művészet áhítatos tisztelete, mely hallatlan mesterségi és stíluskulturában nyilatkozott, mégis ez az orosz színész csak sejtette, hogy abban a titokzatos orosz világban a színház egész etikai habitusa más, működő erőinek jellege, szellemisége, az emberséggel kifejezett viszonya merőben más, mélyen a kultúra ősrétegeiben gyökerező, élő eszményeket hordozó valami. Jártak aztán később mifelénk a Sztaniszlavszky népből kirajzott csoportok, később Mayerhold és Tayroff együttesei, akik még izgalmasabban idézték egy világnézetté és kultusszá nemesedett művészi életforma, egy isteni és népi eredetűre eszmélt és ebben az eszméletben újjászületett színház látomását, de konkrét tudomásokat tőlük se szerezhettünk, kifelé csak ennek az életnek kollektív szintézise fordult. Az ember zárkózottan eltitkolta magát és csak szép és megindító legendákban izlettünk valamit az orosz színész apostoli, büszke szemérembe zárkózott magánéletéből.

Még most is csak elbűvölő legenda jórészt, amit a törzsköcsen oroszszá kiteljesedett új orosz színházról, a küzdelmesen építő szovjet színházról tudunk. Mesélnek az orosz színész kolostori együttéléséről, közösségekről, amelyekben az egyén hősiesség, aszketikus áldozattal megszünteti magát és boldogan szegzi szemét a mindenség egyetlen pontjára, ahol egy csillag csak szívvel hallható dallamokat ragyog. Mesélnek a művészet szentjeiről, akik méltóan élnek istenségükhez és magukhoz. Megtisztulva a külső világ kísértéseitől, egy belső világba zártak minden emberi szépséget, amit a földön és az égen gyűjtöttek és a világnak ezt a nektárját, mint a méhek mézzé szívják és a közös teremtésben bódognak. Amit ismerünk az orosz együttesek művéből, azt csak ilyen spiritualizált létezés magyarázza, csak ebből vezethetjük le a szenális egyéniségek közösségeinek kollektív kifejeződését olyan zárt stílusokban, amelyek nem a színész, hanem a külön egyéniségi együttesek működési formái. Mesélnek arról, hogy milyen átszellemült, átolvado szolidaritásban gyönyörködik a nagy orosz művész művész-társai alkotásában, arról, hogy mennyire elképzelhetetlen a pontatlanság, a lagymatag közöny, a félig odafigyelés, a kelletlen, munkát sokalló unalom, a fáradságot panaszó kényeség és arról, hogy nincs katona, aki halálosabb fegyelemben állná posztját ereje végső kvantumáig, mint az orosz színház színésze. És ami a leggyönyörűbb, mesélnek arról, hogy az orosz színész példátlan testi kultúrája mellett. —

hiszen ismerjük a Mayerhold-előadások elvont akrobatikáját, az orosz ballet kínese mozdulat-készségét, a reális jellemzés kimeríthetetlen testi és gesztusbeli készletét, — ilyen testi kiműveltség mellett ez a korpusz sohasem önmagáért való sexappealját nem önállósítja és sohasem lesz más, mint engedelmes szolgája a kifejezésnek, a kifejezés vizuális tényezőjének. Így lehet aztán, hogy az orosz színház mindaddig teljes érvényűnek és töretlennek ismeri el a színész teljesítményét, amíg, bár az idő megviselte testét, a sexappeal pótolni tudja az illúzió szellemi motívumaival. Az orosz színház illúziójában mindig a szellem a döntő faktor és a testileg öregedő színész is meg tud győzni fiatalágáról, mert ahogy a dolgokat átéli, hiszi és a művészt szublimált formában létrehozza, az alkotásnak ez az energikus fiatalága örök és istenek eledeleiből táplálkozván, kimeríthetetlen.

Nyilvánvaló, hogy ennek a két poláris végtelen társadalmi elhelyezkedése is lényegesen különböző. De a színész viszonyát a társadalomhoz nem látjuk addig tisztán, amíg fel nem derítjük a gyökeres összefüggéseket, melyek a társadalomképző folyamatokat a színészsors időszerű változataival kapcsolják. Túlzás lenne azt állítani, hogy a színész családfája valami nagyon előkelő. A görög színház kothurnuszos, terebélyes tragédia színésze ugyancsak olyan rabszolga volt, mint a szatírjáték komédiása, attól kezdve, hogy a színészség önálló foglalkozásá különült. A színjátékos általában a bosszúálló és megszabadító Dionizosz kettős kultuszából ered. Egyfelől a szatírjáték kezdődik az új bor ünnepének farsangi tombolásaiból, amelyekben a nép szabadon kiadhatta a politika és a közigazgatás packázásaitól felgyülemlett mérgét és boldogan röhögve hallgatta a dilettáns recitátorok több mint szókimondó kupléit és kórusait. Másik volt a tragédia ágazata, mely a dithirambusok előadásaiból indult. Tavasszal, mikor nekilendült az athéni idegenforgalom, amolyan szabadtéri ünnepi játékok keletkeztek a nemzetközi vásár terén. A dithirambikus kórusokból hamarosan kivált mint protagonist maga az isten, majd kiváltak ellenfelei. Lykurgosz és Pentheus, és ebből a feltűnően a mai oratóriumra utaló formulából kezdődik a tragédia, midőn Dionizosz történetén kívül már az egész mithikus és legendaanyag feldolgozásra kerül. Ennek a játéknak szolistái és kóristái szintén dilettáns recitátorok voltak, esetleg maguk a költők — Euripidesz és Aischilos is felléptek műveikben — s a dilettáns truppok még külföldi turnéokra is vállalkoztak, de megmaradtak mindig elsősorban tisztas és tekintélyes polgárnak, sőt különösen meg is becsülték őket, az állam szívesen bízott rájuk diplomáciai feladatokat. Ez a tisztességes társadalmi pozíció akkor romlott el és pedig ugrászerűen, mikor hivatásos faktorok kezére kerültek a vezető szerepek. Krisztus előtt a 112–109. években elkészült az olympiai játékokra az első közhírház és a programmba felveszik a tragédia-versenyeket. Ekkorra már úgy lecsúszott a színész becsülete, hogy nemcsak megesapattja az Archon, ha vét a beszéd tisztasága és a kiejtés szépsége ellen, hanem halálra is ítéltetik. Ebben a sorsban osztozik vele a költő, aki szintén verést kaphat, sőt hóhér kezére jut, ha vesztes marad a versenyben.

G. Ulaowa orosz balettáncosnő

Dolores Moran amerikai sztárjelölt

ŐSZINTE BESZÉLGETÉS HELTAI JENŐVEL

Szerda, 4 óra 10 perc. A Fészek nagy társalgójában egyik asztalnál Heltai Jenő ül és türelmetlenül nézi az óráját. A Fényszóró munkatársát várja. Barátságos üdvözlés után megkérjük, mondjon valamit készülő munkáiról a legtöbbet szereplő magyar szerző.

Fidibusz segítségével pipára gyujt.

— Hát akkor írja, öcsém. Vételen az egész, hogy ma én vagyok a legkeresettebb szerző a magyar írók közül. Flóra kell hangszóljon, hogy darab-

Heltai Jenő
(Foto MAFIRT—Cserna)

jaim, melyek ma futnak, nem mai keletűek. Nem egy hirtelen fellobbant aktivitásról van itt szó, hanem hosszú esztendőök összegyülemlett anyagának előadásáról, mely közül a színházak válogatnak. Életemben több mint 150 színdarabot fordítottam le a színpad részére. Jelenleg több mint 30 olyan darab van készen, ami még egyáltalán színpadra sem került. A színpadon való sűrű szereplés nem a mostani megfeszített munka eredménye. Nem vagyok feletlős azért, — közben elmosolyodik. — hogy sok régi munkámat újítanak fel, vagy most hoznak színpadra először.

Elmereng. A szomszéd asztalnál ülő író társaihoz megy át egy pillanatra, ott Kassák Lajossal és Fodor Józseffel vált néhány szót, majd visszatérve így folytatja az előbb megkezdett beszélgetést:

— A Nők iskoláját néhány évvel ezelőtt már lefordítottam, de tudja, valahogy úgy éreztem, hogy akkor nem végeztem százszázalékos munkát, most újra nekiültem, átíjésültem és azt hiszem, hogy tökéletesíthetem.

— A Lumpácius Vagabundusz könyvem két évvel ezelőtt megjelent. A darab rendezője Nádasdy Kálmán rendezési elképzelésének megvalósításához szükséges segítség kedvéért itt

olt átdolgoztam, új sorokat iktattam be, egyes jeleneteket átalakítottam, foltoztattam. Azt hiszem, ezzel a munkával a darabnak csak javát szolgálhatom.

— Milyen új munkán dolgozik jelenleg, elnök úr?

— Erről nem szívesen beszélek. Én már a kész tényeket szeretem csak elmondani. Ami csak úgy félig-meddig van meg, arról inkább ne beszéljen az ember, mert nem biztos, hogy azt befejezi.

— Az Aristophanes-fordítással mennyire van?

— Aristophanes Nők költársága című szatirikus vígjátékának új fordításából négy felvonás elkészült. Szeretném ezt minél hamarabb befejezni. Ez a fordítás hiteles is, s elsősorban nem a filológus, hanem a színpad és a közönség számára készült.

— Tudunkkal a Vigszínház részére is készült valamilyen darabot, elnök úr?

— Jaj, jaj, — szívesen fel — nem akarom elmondani és mégis így készítek belőlem. Hát akkor inkább mindent elmondok, hogy mi készül és mi van készülőben. Ugy látom, mindent ki tud szedni belőlem.

— A Vigszínház részére Pristley-darabot fordítok. A munkával jó tempóban haladok. Címet egyelőre nem adtam neki. Véleményem szerint ennek a darabnak igen nagy sikere lesz. Mire alapítom ezt? Olyan sok darabot ismerek, tudom, mi fekszik jól a színpadnak és mi kell a közönségnek. Saját darabon jelenleg nem dolgozom. Eleget mondtam? Azt hiszem, jól viselkedtem — mondja mosolyogva — és semmit sem hallgattam el.

— De igen. Az Ostromnapló-ról nem hallottunk semmit.

— Az Ostromnaplót nem adom ki egyelőre, mert számosan jóval többet szenvedtek és több viszontagságon mentek át, mint én. Egyéni szenvedéseimmel és viszontagságaimal pedig egyelőre nem akarom a közönség elé vinni. Több epizódot kiragadok belőle és az érdekesebb részeket máshol felhasználom.

Búsúszóul váratlanul feltesszük a kérdést:

— Mikor lesz kész az új könyve?
— Hát erről is tud? Pedig ezt én mindenki előtt elhallgattam. — Tavaszra.

— Miről szól?

— Az ostromról. Az ostromról, tiszta, őszinte, minden szentimentalizmus nélküli képet akarok festeni, az élet viszontagságait és az emberek viselkedését szeretném élethűen leírni.

Fahidy József.

GIRAUDOUX DARABBAL NYIT A MADÁCH SZÍNHÁZ

Hosszú hónapok óta halljuk: Giraudoux-darabra készül a Nemzeti Színház... a Magyar Színház... a Művész Színház... A XX. század nagy drámaírójának (G. B. Shaw mellett talán egyetlen igazi drámaírójának) »Elektra«-ja, »Intermezzo«-ja és világhírű műve, »A trójai háború elmarad«-k közel egy esztendeje várja — hogy előadják. A félsikerült »Sellő«, a hajdani »Amphitrión 38« s az »Énekek éneké«-nek egy vizsgaelőadásán felcsillant szépségei után érthető kíváncsisággal várja a közönség is, hogy megismerhesse az igazi Jean Giraudoux-t, az emberi lélek kifejezhetetlennek hitt rejtelseinek költőjét.

A Nemzeti Színház házi színpadán Giraudoux-t próbálnak. A Madách Színház társulata készült itt a sok nehézség után végre valóban megnyíló színház első darabja, a »Párisi rögtönzés« premierjére.

— Ezt az egyfelvonásos »Versailles-i rögtönzés« mintájára írta Giraudoux — mondja Hont Ferenc, a Madách Színház igazgatója. — Molière-hez hasonlóan, ő is leleplezi a színház belső titkait, de a mai színház, a modern színházat titkait; a színház kapcsolatát a közönséggel, viszonyát a kritikával, helyzetét az államban. A Madách Színház naponta kétszer játssza a darabot. 5— $\frac{1}{2}$ -ig és $\frac{1}{2}$ 7—8-ig. Félakkora helyárrakkal, mint a többi színházak. Úgy, mint... — egy pillanattig gondolkodik — úgy, mint a híradómozik.

A továbbiakból azt is megtudjuk, hogy Budapest első »Híradószínháza« kora délután ifjúsági- és gyermekelőadásokat fog tartani (a Ludas Matyi próbái is folynak), e téknél pedig — ha a merész ötlet beválik — a világirodalom legjobb egyfelvonásosait játssza olcsón, mindenki számára megfizethető helyárrakkal a Madách Színház és a Nemzeti Színház tagjaiból összeállított kitérő együttessel. A »Párisi rögtönzés« után Strindberg »Júlia kiasszonya« következik, Somogyi Erzsivel a címszerepben, majd közvetlenül a Nemzetiben színrekerülő »Nők iskolája« után az eddig alig ismert »Nők iskolájának kritikája« című Molière egyfelvonásos.

Beszélgés közben a kis próbászínpad megtelik színészekkel. Kezdődik a próba a »Párisi rögtönzés«-ből, amelyről még el kell mondani,

hogy nem költöttnevű szereplők szerepelnek benne, hanem Jouvét társulatának, Giraudoux törzsszínházának, az Athéné-nek tagjai. A színészek önmagukat játszották ebben a különös kis darabban. Jouvét — Jouvét-t, Renoir — Renoirt, Dasté — Dasté-t és így tovább.

A szereposztás még nem végleges, Hont Ferenc nem is hajlandó elárulni a terveket, de talán nem lesz nehéz kitalálni. Madelaine Ozeraynek, a Giraudoux darabok elragadó művésznőjének szerepét Somogyi Erzs, Dasté, a drámai hősnőt pedig valószínűleg Gobbi Hilda játssza. Robineau urat Gózon Gyula, Renoir-t, a rendezőt pedig Gellért Endre, a kitűnő fiatal rendező. Itt van Vidor Ferike — nyilván Raymond-t fogja játszani, a komikát. Az az akadémista kislány ott a sarokban nem lehet más, mint a kis Vera, az Electra bájosan félelmetes Eumenidája.

— És ki játsza Jouvét szerepét? Erre a kérdésre azonban csak titokzatos mosoly a válasz, de végre megkönnyülnek az újságírói kíváncsiságon:

— Ha már itt vagy, várd meg a próbát és megtudod.

Kezdődik. A színészek leülnek a hosszú asztal mellé, mindenki kezébe veszi a példányt és felcsendül az első mondat:

»Vedd elő Molière-t, biztosan beüt...«

Erre a mondatra már Jouvét válaszul, így tudjuk meg, hogy az érdekes szerepet érdekes ember játssza: Hont Ferenc.

Hogy milyen színész — azt nem tudjuk. A premieren majd kiderül és hiába dörög el Giraudoux lesújtó véleményét a kritikáról — megírjuk majd a véleményünket. Hont Ferencről az igazgatóról azonban máris jó a véleményünk: jól választott darabot. Jókora tanítja meg a közönséget a színház megbecsülésére. Hogyis mondja Giraudoux?

»XIV. Lajos szárnya alá vette Molière-t. Csináld te is így: kezd el. Egyebet amúgy sem igen tehetsz. Ebben az országban sok az újságíró, de nincsen sajtó, van szabadság, de szabad ember alig, az igazság a bíraktól napról-napra jobban átsikklik az ügyvédek kezébe. Hol hallasz igaz hangot, ha nem nálunk?...«
Molnár Miklós.

Hont Ferenc megbeszélése a színészekkel a Giraudoux-darab első próbája előtt
Gózon Gyula, Vidor Ferike, Hont Ferenc, Somogyi Bogdy és Gellért Endre

LONDONI LEVÉL

IRODALOM, FILM ÉS SZÍNHÁZ LONDONBAN

Az őszi könyvpiacnak számos kiemelkedő eseménye van idén Londonban. *Bertrand Russel*, *Ortega* és *Huizinga* mellett korunk legnagyobb kultúrtörténésze, a »Nyu-gati filozófia története« címen írt új könyvet. — *Aldous Huxley*, a huszas és harmincas évek leginikusabb, legszatirikusabb írója az utóbbi években katolizált és misztikus lett. Új könyve, »Az időnek egyszer meg kell állnia«, már új világ-szemlélete jegyében íródott. Bátyja, *Julien Huxley*, a nagy biológus, szintén új könyvvel jelentkezett, esszéje ezúttal nem természettudományi, inkább filozófikus jellegű, címe: »Forradalomban élni«. — *Somerset Maugham*, ha nem is a legjobb, de példányszámot tekintve kétségtelenül a legsikeresebb angol író »Borotvára« címmel írt új könyvet. — *Robert Graves* ezúttal mellőzi az énrégény formáját, de megtartja az »Én, Claudius«-ból ismert kedves, közvetlen stílusát. Most a görög

korszakba kalauzolja az olvasót az »Ut-társam, Hercules«-ben. — »Keresztény demokrácia felé« vezet *Sir Strafford Cripps*, s teheti ezt Angliában, ahol nem fertőzték meg és nem tették olyan rossz csengésűvé a keresztény szót, mint nálunk, a 25 éves Horthy-reakció idején. —

A londoni mozikritikusok nagy elismeréssel emlékeznek meg a legújabb *Korda* produkciójáról, amit ezúttal maga *Korda Sándor* rendezett. Címe: »Tökéletesen idegenek«, műfaja: pszichológiai dráma, főszereplői: *Robert Donat* és *Deborah Kerr*. — A másik nagy filmsiker szintén angol: »A hetedik fátyola«, ugyancsak pszichológiai, sőt pszichoanalitikai dráma, főszereplő: *Ann Todd*. — Kitűnő angol film az »V. Henrik«, amelynek képeit már közöltük. — Remek kritikát kapott egy svájci film, *Marie Louise*. — Az orosz filmek közül a »Kapituláció«, a »Kutuzov«, a »27-es deportált«, a »Zója«, a »Volga-Vol-

Laurence Olivier és Sybil Thorndike

Jelenet a Falstaff II. felvonásából

Jelenet az Oedipus királyból

ga» és a »Bécs ostroma« megy nagy sikerrel.

Az őszi londoni színházi évad új íróát avat, aki mindössze 19 éves. *Peter John Dyer* »Skylight« c. műve a 458 személyes kis »Intím Színháza« műsora. *Noel Coward* »Blithe Spirit«-je (tavasszal bemutatja a Művész Színház, *Stella Adorján* fordításában) harmadik éve fut egyfolytában.

Az idei szezon két legnagyobb sikerét azonban a klasszikusok, *Shakespeare* és *Sophokles* aratták.

Miután *Leslie Howard* meghalt és *Charles Laughton* végleg a hollywoodi filmvárosba költözött, Angliának három kimagasló színésze maradt, akik, ha vállalnak is filmszerepet, de csak ritkán Hollywoodban és inkább a hazai angliai filmgyártás ügyét vendítik fel. Ez a három színész: *Laurence Olivier*, *Ralph Richardson* és *Robert Donat*. *Robert Donat* a »Tökéletes úriember« c. színdarabban lép fel. *Lauren-*

ce Olivier és *Ralph Richardson* együttesen vezetik a londoni *New Theatre*-t.

Első hatalmas produkciójuk *Shakespeare* »IV. Henrik«-jének felújítása volt. *Laurence Olivier* játszotta — remekül — IV. Henriket, a siker oroszlánrésze azonban *Ralph Richardsoné* volt, aki a londoni sajtó szerint »a világ legnagyobb Falstaff alakítását« produkálta.

A *Shakespeare* darab után *Sophokles* tüzték műsorra. *Laurence Olivier* játszotta *Oedipus királyt*, *Ralph Richardson* *Teirosiaszt* és *Sybil Thorndike* *Jocastet*.

Ezenkívül említésreméltó még *Ibsen*: *Rosmersholm*-jának, *Oscar Wilde*: *Lady Windermere* legyezőjének és — *Shakespeare*: *Hamlet*-jének felújítása.

A legérdekesebb új bemutató a »Száműzetés«. *James Joycenak*, a nagy angol írónak egyetlen színdarabja, amit 27 éve írt, de csak most került színpadra.

—bás

Moszkvai színházi levél

Konstantin Szimonov, a Nemzeti Színházban bemutatott „Orosz emberek” kitűnő szerzője új darabot írt. Címe: „Prágában történt”, színhelye a cseh főváros, 1945 májusában, amikor a cseh hazafiak felkeltek a német elnyomás ellen és a Vörös Hadsereg közeledett Prágához.

Az érdekes darab, melyet rövidesen a moszkvai Lenin Komszomol Színház mutat be, a szovjet háborús irodalom új fejezetének nyitánya. Témája ugyanis átvezet a háború utáni időkbe és a darab a szabadságszerető népek politikai és szellemi közeledését szolgálja.

Dr. Prohászka cseh tudós otthona a forró drámai levegőjű darab színhelye, ahol különböző politikai felfogású, érzelmű, beállítottságú és jellemű emberek találkoznak. Együttesség feltárja a cseh társadalom színes, sokárnyalátú keresztmetszetét.

Prohászka bájos, fiatal lánya, Bojen, két év után visszatér egy német koncentrációs táborból. Együtt szökött meg egy Masa nevű orosz lánnyal, aki hősiessé szenvedte végig a németek minden kínzását. A professzor két fia tevékeny részt vesz a cseh hazafiak összeesküvésében a németek ellen. Közöttük él Tihj, ismert cseh költő is, aki önvédelemből megölt egy Gestapo tisztet. Bojen vőlegénye, egy Macek nevű orvos, önző érdekeit hazája érdekei fölé helyezi. Prohászka régi barátja, Jan Grubek, a németek szolgálatába szegődött áruló. Egy antifasiszta hős, akit a németek megvakítottak, hangjáról felismeri Grubeket és segít Petrov orosz ezredesnek az áruló leleplezésében.

Petrov a darab kiemelkedő egyénisége. Ő egyesíti magasabb eszmében a darab szétválasztó jellemeit.

Ennyi színes jellemű embert vonultat fel darabjában a szerző. Körülöttük bonyolódik a darab emberileg is érdekes meséje.

Szimonov műve élénk vitára adott alkalmat a Szovjet Irók Egyesületében. Részletesen megbeszélték a cselekményt, a jellemeket, a darab irodalmi és színpadi értékét. A kritikusok már a kéziratot műről elmondták véleményüket. Nem lenne érdekes nálunk is hasonló kísérletet tenni?

*

A moszkvai Központi Gyermekszínház Alexander Ostrovszky klasszikus művével, „A szegénység nem bűn” című darabjal nyitotta meg huszonötödik évadját.

Ma, amikor a budapesti gyermekszínház minden nehézséget leküzdve, remélhetőleg rövidesen mégis megvalósul, sok tanulsággal szolgálhat egy pillantást vetni a jól bevált orosz gyermekszínházakra.

A moszkvai Központi Gyermekszínház egyik feladata, hogy a serdültebb tanulóifjúságnak

„vizuális segítséget” nyújtson orosz irodalmi tanulmányaihoz. A kisebb gyermekek számára olyan előadásokat rendeznek, melyek alkalmasak arra, hogy a fejlődő lelkeket bevezessék az élet realitásainak világába.

A Szovjet-Énió mintegy 140 gyermekszínházában a legkiválóbb színészek adják elő a legjobb orosz szerzők remekműveit. Sztanislavszky szellemében dolgoznak, aki szerint

a gyermekek számára készült produkciónak a legmagasabb művészi színvonalon kell állnia, mert a gyermek a jövő polgára, az új nemzedék fogja szebbé, jobbat tenni a világot.

Érdekes megemlíteni, hogy az angliai Manchesterben nemrég megnyílt gyermekszínház Moszkvából kért anyagot, elismerve a világ első gyermekszínházának úttörő érdemeit és magas művészi színvonalát.

A Szovjet zenei világ tisztelete Rachmaninov iránt

Rachmaninov Szergej zeneszerzői munkásságából a nagyközönség többnyire csak a híres Cisz-moll prelüdöt ismeri, melynek népszerűségére jellemző, hogy jazz-átiratokban is játsszák szerte a világon. Csak kevesen tudják, hogy korunk egyik legnagyobb zongoraművésze, milyen jelentős helyet foglal el a legújabb orosz zeneirodalom alkotói között. A Moscow News most hosszabb beszélgetést közöl azokról az ünnepekről, melyeket a háború alatt elhunyt mester emlékezetére Moszkvában rendeztek.

Az ünnepeket főképpen a Zenekonzervatóriumban tartották, melynek márványtábláján Rachmaninov neve Tanejev és Szkrjabin mellett szerepel a híressé vált növendékek listáján. Előadóművészi és zeneszerzői pályája is itt indult, 1892-ben, amikor — 19 éves korában — először szerepelt a nyilvánosság előtt I. zongoraversenyének előadásával. Ugyanakkor ítélte neki az aranyérmét a Csajkovszkij emléke alatt működő vizgabizottság »Aleko« című egyfelvonásos operájáért.

Az emlékhangversenyt a Szovjet Allami Szimfonikus Zenekar Alexander Gauck vezénylete alatt Rachmaninov I. szimfóniájával nyitotta meg. A szerző annakidején nagy reményeket fűzött ehhez a művéhez, meggyőződése volt, hogy alkotásával új utakon járt. A szimfónia azonban első — és szerzője életében egyetlen — előadásán, melyet Szentpétervárott 1897-ben maga Glazunov vezényelt, nem aratott sikert. A mostani előadás azt bizonyította, hogy ezt a szimfóniát érdemtellenül felejtették

el és eredetileg igazságtalanul bírálták. Mert, bár technikailag valóban egyenletlen a kidolgozása, ötletekben rendkívül gazdag. Erőteltjes szenvedélyek zenéje ez, melyben nyugtalan, megrázó hangulat uralkodik. A szerző nem tévedett, mikor azt gondolta: új ösvényeken jár ezzel a munkájával.

Nagy érdeklődés fogadta a beszámolókat Rachmaninov kiadatlan zongora- és kamarazeneműveiről, melyeket a kézzongorás »Orosz rapszódia«, a híres »Elégikus trió«-t megelőző zongorahármas és két befejezetlen vonósnégyes előadása illusztrált.

Külön Rachmaninov-ciklusokat rendezett a Moszkvai Allami Filharmónia is a mester szimfonikus és kamarazenei műveiből. Előadásra került az I. és III. szimfónia, a »Harangok«-kórus, a kevéssé ismert »Capriccio cigánytémákra«, a zongoraversenyek, bemutatták a »Rosztiszlav herceg« című szimfonikus költeményt, egy zenekari Scherzót és kamaradarabokat. Alexander Gauck és Nikolaj Golovanov vezénylete alatt a ciklus első hangversenyei az idei évad nagy estéi közé számítottak.

Rachmaninov is — akárcsak Medtner, Saljapin, Sztravinszkij, Prokofjev és sok más nagy kortársa — életének főrészét külföldön töltötte. De művészetük, bármennyire is nemzetközi kinécsé vált, sohasem tudott elszakadni teljesen az orosz föld varázsától. S a Szovjetunió zenei életének vezetői magát a mindenekelőttvaló örök művészetet tisztelték meg, amikor Rachmaninov Szergej költészetével az orosz népet megismertették.

RÁDIÓ GYORS-SERVICE KFT.

Felelősséggel javít — rádióját megveszi — cseréli

22-02-02 telefonhívásra

LAKÁSÁN IS JAVÍT

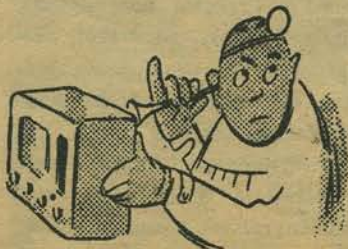
Átvető helyek:

XIV., Szabó József-utca 12. Telefon: 22-02-02 (Rádió Gyors-Service)

VII., Verseny-utca 2. Telefon: 22 24-41 (Vörös Rezső)

V., Pozsonyi-út 10 (Borsódy László)

X., Gergely-utca 35/c. (Raffay József)

BRILLIÁNS ARANY, EZÜST VÉTEL ELADÁS

SCHULLER IV, Ferenciek-terse 2 Telefon: 184-618

II SZAKSZERŰ BECSLÉS II

A felszabadított Don Quijote

A. W. Lumatscharski, a kiváló orosz író költői művét dolgozta fel és rendezte színpadra Günter Haenel, a bécsi Volkstheater igazgató-rendezője. Az estéről estére táblás házat vonzó igazi színpadi mestermű példázza, hogy aki — mint Don Quijote — igazat beszél és jót cselekszik, csak bosszút és haragot vált ki az emberekből; mindaddig, amíg a társadalom fel nem szabadul a hazugság és erőszak alól. A nagyszerű Max Paulsen alakítja a főszerepet. Már megjelenésben is tökéletes Don Quijote. A halhatatlan és mulatságos Sancho Panza szerepét Karl Kalwoda játssza. Marianne Schönauer Maria Stella szerepében varázslatos szépségével és igazi tehetségével elbűvöli a nézőt. Schönauer kisasszony hét esztendő után ebben a szerepben lépett először ismét színpadra. A náci uralom őt is eltiltotta származása miatt a színpadtól. Gustav v. Manker tervezte a díszleteket, a ruhákat pedig Max Meinecke.

Max Paulsen (Don Quijote)
és Marianne Schönauer

Fritz Schmiedel (Marzio gróf)
és Marianne Schönauer (Maria Stella)

Willy Forst filmoperát ír

Azon kevesek közé tartozik, akiknek csak a művészethez van közük, a politikához soha. Egész lényéből sugárzik a kultúra. Willy Forst egyike azoknak az osztrák művészeknek, akik magatartásukkal mindenkor tiltakoztak a »szellemi Anschluss« ellen.

— Mi az elképzelése az osztrák filmgyártással kapcsolatban?

— A »Wien Film« ismét szabad és független. A német filmgyártás nem létezik többé. Újra dolgozhatunk, de terror nélkül. Szabadok vagyunk. Csak tiszta művészetet alkotni, ez a jelszavunk, ha megindulunk. Németországnak az elmúlt hat esztendőben versenymentes filmpiac volt Európában — folytatja Willy Forst eszében. Az eredményről most nem beszélék. Hála Istennek túl vagyunk rajta.

— Megkezdtek már a gyártást odakünn a filmműteremben?

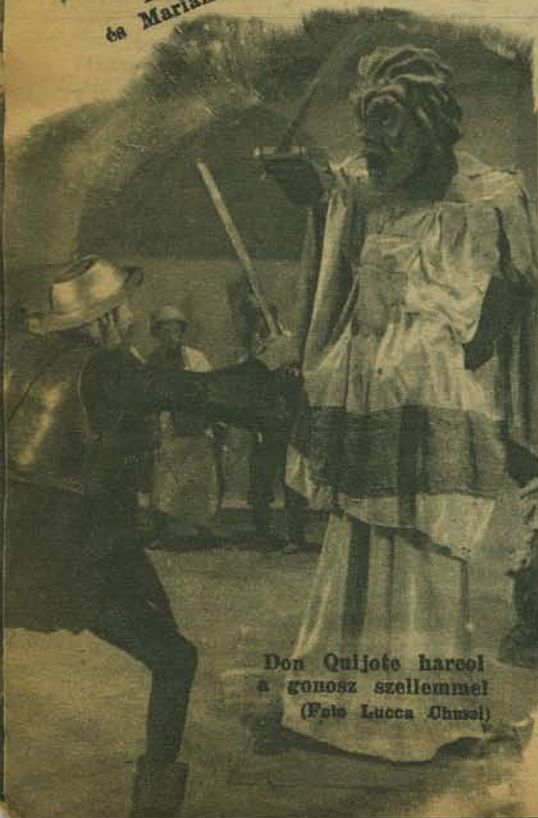
— »Wiener Mädel« című színes filmünk teljesen kész, csak a szinkronizálás hiányzik. A forgatókönyvet én írtam, magam rendezem és játszom a főszerepet. Karl Michael Ziehrer bécsi walzer-komponistánk életét írtam filmre és leghíresebb valcerének nevét adtam címnek. Az egész filmet zenére építettem. Különben kosztümös film, a biedermeier kortól 1890-ig játszódik. Ez az első osztrák színes film.

— Milyen tervekkel foglalkozik?

— Intenzíven dolgozom azon, hogy filmoperát készítek. Ilyen műfaj még eddig filmgyártásban nem volt. Színpadi operát, néhányat készítettek már. Én fordítva képelem. A zenét és történetét egyenesen filmre írom és iratom. A zene a filmben biztos siker. Hiszem, hogy filmoperával fel tudjuk venni a versenyt a nemzetközi filmpiacon is.

— Hiszem, hogy tavasszal megkezdjük állandó gyártásunkat, melyhez remélem és várom a szövetségeseink segítségét. Ezt a segítséget nem személyemnek, hanem egész Ausztriának kérem — fejezi be rövid beszámolóját Willy Forst.

Mary Fluise B.

Don Quijote harcol
a gonosz szellemmel
(Foto Lucca Ohmel)

A francia film a német cizma alatt

— 1940 júniusában olyan csodálatos jó-moderóan robtogtak be Franciaországba a németek, hogy mindenki égnék fordított szemekkel csodálkozott: igaz volna, hogy az undok bohe-ok már itt is vannak? Épen maradtak az üzemek, a vasútállomások, a benzinkutak; még ablaküveg is alig tört be. A filmgyárak sem igen robbantak fel, mégis arról beszéltek, hogy vége a francia produkciónak, mert nincs nyersanyag. A németek erősködtek, hogy a Tobis-filmek nagyon, nagyon jók. Akkor kerültek forgalomba a kenyérjegyek és sajtójegyek, nem beszélve a főbbi élelmiszer-megvonásról. A francia közönség főbeütöten követte az események ösvényét: nem evett kenyeret, sem sajtot és megnézte az első Tobis-filmeket.

Akkoriban René Clair, Renoir, Feyder, Pagnol és Duvivier rendezték a francia filmeket: a »Postamestera«-t küldték a németek ellensúlyozásul és a »Rings Texas-ban« című Hans Albers-vígjátékot. Jól esően elmosolyodtak arra a gondolatra, hogy a francia publikum is lát végre valami igazán művészi. A szölyék és körzések közönsége azonban keserűen rájuk cáfolt: földhöz csapkodták kalapjaikat és rohantak haza a rosszulvilágított utcákon. A Tobis-filmek egyenruhás részvényesei ezekután jobbnak látták eltüntetni Erich von Stroheimot; Harry Baurt Németországba vitték és halálra kínozták. Párisban pedig megalakult az Európa-filmek konzorciuma, ötvenegyszázalékos német részvénytöbbséggel. Mindkét zónában betiltották az amerikai filmeket és drámákat kezdtek gyártani, ötvenegyszázalékos német ötletekkel.

Igy állt a helyzet, mikor az egyik mizsákörnyéki műteremben celluloidhoz jutottak a szakemberek és elkészítették az »Esti látogatók« című filmet. Jules Berry és Arletty játszották a főszerepeket, a forgatókönyvet Jacques Prévert írta és a filmet Marcel Carné rendezte. Ők csinálták annak idején a »Le jour se lève«-t (Napkelte) és a »Quai de brumes«-t (Ködös utak) és a »L'Hotel du nord«-t (Külvárosi ezállóda), stb., stb. Az »Esti látogatók« megrökönyödéssel töltötte el a francia közönséget: a szölyék bérlői ismét földhözcsapkodták kalapjaikat és elrohantak, majd hetekkel később másodszer is végignézték az annyira vitatott »Esti látogatók«-at. Valami különös tündérajáték volt ez, ahol át és visszaváltak a szereplők, ördög jelent meg és a varázsigéket tilos volt elfelejteni. Prévert és Carné abbahagyták külvárosi filmjeik készítését, Arletty megszűnt utcalány lenni és az Amerikába utazott »rossz fiúta, Jean Gabin sem valami szaktárs helyettesítette, egyszerűen az ördög játszott helyette. Egy szóval ünnepélyesen megjelent a francia filmben a misztikus elem és ünnepélyes hókuszpókusz mozdulatokkal elbűvölte a szíveket. A szerelem földöntúli hatalmáról volt szó, amely erősebb a halálnál is. Megszületett a filmesített költészet, a szürrealizmus iskolájában felnőtt misztikus dráma.

Nem sokat váratott magára Jean Cocteau sem. Filmje, a »L'Eternel Retour« igen jól sikerült. Tristán és Izolda-féle történet volt a szerelem hatalmáról, ez is. A filmet Delannoy-nak kellett volna rendeznie, ám Cocteau nem egyszer kikönyörgötte magának a rendezői szócsovet és gyakran nyult a szürrealizmus eszközeihez.

Ebben az időben siklik fel a művészvilág horizontjáról a filmjászás zenitjére Pierre Brassard, a fiatal, romlott ficsúrok alakítója. A »Lumière d'Été« (Nyári fény) iszákos festőjét játssza, elejétől végig undorodva saját züllöttségétől. Egy adott pillanatban mozdulataival és utánzóképeségével maradéktalanul el tudja hitetni önmagáról, hogy semmi más ő, csak egy óriási patkány!... A film elejétől végig egy ipartelep mellett játszik, éles fűtőrokkal, hóféhér vonatfüsttel, omló, párás sziklafalakkal.

Azonban a »Nyári fény« is csak ujjgyakorlatnak tűnik fel az új, nagy francia film mellett.

Gondolom egész Európa hallott már róla: »Les Enfants du Paradis« (Éden gyermekei). Nem tudom, melyik magyar

Jean-Louis Barrault-t az »Éden gyermekei« felvételeihez maszkirozzák

hetilapban olvastam, hogy Frédéric Lemaître, a nyolevan éve halott párizsi színművész írta volna a meséjét: egyszerűen Jacques Prévert írta, Jacques Prévert, a párizsi balpart híres »fekele humorus« Prévertje, a költő Prévert, akinek majdnem minden megzenésített versét énekelte Maria Anderson szerle a világon, Prévert, akinek költeményeit a párizsi fiatalok be-téve tudják, annak dacára, hogy szerzőjük még soha egy kiadóra sem bízta műveit. Prévert, aki az utolsó évtized minden nagy filmjének dialógus-írója. Rendezte Marcel Carné. Szereplői: Arletty, Pierre Brassard és Jean-Louis Barrault, aki harminc-egynéhány évvel a francia színpad és film legmonumentálisabb alakja. Őt némajáték-jelenetet játszik a film során, melyek mindegyike olyasféle hatást vált ki a nézőkből, mint Chaplin híres »Zsemlyétanca«. Mindenesetre hibátlan film, amelynek vetítése alatt a legirigyebb rendezők, színészkollégák, montőrök, operatőrök is csak rosszkedvűen moroghatnak: nem rossz, nem rossz... A »Les enfants du paradis« nyugodt szívvel nézheti meg a közönség, ha francia filmet óhajt látni: ez a francia film. Mikor látja majd a magyar közönség? Egyelőre a kenyérért harcolunk.

A kenyérért és szabadságért való harc-ról is készült különben francia film, nem is egy. Legkülönösebbje a »Remény« (spanyolul Sierra de Teruel), André Malraux francia író filmje, melyet ő maga rendezett és forgatott a spanyol polgárháború alatt és amely francia földbe ásva várta a Wehrmacht és a Gestapo biztosra vett távozását.

Még ennél is megkapóbb az első szabad francia Híradó, melyet az Ellenállás harcosai Páris felszabadításáról forgattak. Néhány héttel a felkelés után már Amerikában pergett a film, Pierre Blanchar kísérte el és magyarázta angol nyelven az ott látható kiömlő vért, a holtan összegyűjtött német SS-tiszteket, a porzó lyukak premier plan-ját a becsapódó golyók nyomán. »Igy kell dolgozni«, mondotta »Mismerőn Chaplin, aki kétszer is végignézte a vetítést. A bók értékes: Chaplin mindig tudta, hogyan kell dolgozni.«

A nagy filmek mellett, az 1940-től 1944-ig terjedő időben mintegy háromszáz más francia film készült. Közös vonásuk, a nagyoknak és »kicsiknek« egyaránt, nem valami menekülés a misztikumba, mint azt az »Esti látogatók« vagy az »Eternel retour« felületes elemzéséből következtethetnők. Igazi jellemző vonása ennek a négyéves francia filmgyártásnak a soha el nem lankadó forradalmi kedv. A Nagy Forradalom népe a kultúra minden ágában újat, morészet kíván alkotni, nem a gyermekes lerombolási vágy szeleburdiságával, hanem a hivatásos forradalmár nyugodt, értékes kezével. Nagy filmjeik nem egyes rendezők lángelméjének köszönhetőek, hanem a francia színészek, technikusok, szakemberek kollektív kultúrájának és forradalmi szellemének.

Tardos Tibor

Jelenet az »Espoir« c. filmből

A Tényező

A Magyar Artista Egyesület Csortos Gyula édesanyjáért

A Magyar Artista Egyesülettől kaptuk az alábbi levelet:

BEKEFFI ISTVAN
szerkesztő úrnak,

BUDAPEST

Mélyen tisztelt Szerkesztő Úr!
Nagybecsű lapjában megjelent cikket olvasva, tartozunk Csortos Gyula emlékének annyival, hogy idős édesanyja ne legyen nélkülözéseknek kitéve, éppen ezért kérjük Szerkesztő Urat, hogy ha mód van rá, az idős hölgy részére gyűjtést megindítani sziveskedjék, melyhez a Magyar Artista Egyesület — szerény anyagi lehetőségei figyelembevételével — 50.000 pengőt ajánl fel.

Kérjük Szerkesztő Urat, hogy ezen összeget rendeltetési helyére juttatni sziveskedjék.

Fáradozását előre is köszönve, vagyunk őszinte hívei:

Aláírás sk.,
titkár.

Barta Károly sk.,
elnök.

Fenti összeget rendeltetési helyére juttattuk s amidőn a nemeslelkű adományért mind a magunk, mind özv. Csortos Gyuláné és az eltartására — önerejét meghaladó mértékben — vállalkozott rokon család nevében őszinte köszönetet mondunk, a Magyar Artista Egyesület kezdeményezését követendő példaként állítjuk egyrészt a magyar társadalom és művészvilág, másrészt az illetékes hatóságok és intézmények elé.

A magyar szellemi élet legkülönbjeinek összefogását és a külfölddel való kapcsolataik kiépítését tűzte ki célul a napokban megalakult FORUM KLUB. Az alakuló közgyűlést a beteg Oltványi Imre helyett Lukács György egyet. tanár vezette be. Mellette dr. Gáspár Ervin, a klub főtitkára. Az ülés után alakult csoportok egyikében Gyöngyösi külügyminiszter Keresztury Dezső kultuszminiszterrel a klub ügyeiről tárgyal. Mögöttük dr. Rubleczky Géza, dr. Ambrus József ügyvéd és dr. Gáspár főtitkár beszélget.

(Photo Better World)

A hét irodalmi vicce

Az ismert költőt, aki versek helyett újabban kis egyfelvonásosokat ír, megkérdi egyik barátja.
— Még mindig a feleséged a művészi különbség csak annyi, hogy eddig verseket írtam hozzá, most pedig kabarédarabokat írok róla.

HÁROM ÉRDEKES KÉP A MAGYAR FILM HŐSKORÁBÓL

Báthory Giza és Törzs Jenő
»A szentjóni erdő titka«
c. filmben

Martens Valéria és Somlay Artúr
a »Fekete gyémántok« c. filmben

Gyárfás Dezső, Csortos Gyula
és Haraszthy Hermin
a »Senki fia« c. filmben

Ó, a téli erdők bü...
királynéja. Szinte el...
Hófehér hermelinke...
sudár ezüstfenyő.

Foltozott ruhájú emb...
nek érte a hegyek köz...
fényes fejszével és...
csillogó, tiszta gondol...

Elszakadva birodalm...
sajktól, itt a város lu...
faltján, a romok és r...
zött egyszerre észreve...
nyosságukat és illetle...
öltözéküket. Elszégye...
kat és gyorsan — ho...
baduljanak a meztele...
tetek elől — szerető...
nagyhasú polgárokha...
mérdek pénzzelkel r...
őket vásárolni.

Tudom, észrevetted...
másfél méter hoss...
centi széles, sikos...
amí házad előtt pár...
szik felkínálkozva...
gyerekseregnek és...
szívű felnőtteknek...
látta és tudom, pill...
ra akartál lépni ar...
tos ezüstszalagra, a...
felméretes utazás...
sen a mennyország...
embert. De Te gone...
löd azt a felnőtt...
képpen sem illő s...
dig rosszul tessze...
med mőgött ismét...
nád a régi cimbor...
az algebra tanárt...
az aranyhajú kista...
Asztoriai jégpály...
muzsika ütemére...
öltve bógniztál és...
néha úgy gondol...
hallott, letűnt mes...
De Te mindennap...
gondosan, felnőtt...
kerülsz éleledből u...

Orosz képeskönyv rokoko figurák

Gáspárné David Margit
főn, december 3-án beszél...
rádióban Orosz képeskönyv...
men. Az előadás a rok...
Moszkva belső életét vázol...
vonzó, újzerű formájában.

Alapszáma

KRÓNIKA

büszke bál-
elérhetően.
pbe pójált,
mberek men-
közé, csillogó
s szívükben
dolattal.
lmuktól, tár-
lucskos asz-
rongyok kö-
veszik magá-
tlen fejedelmi
nyelük magu-
hogy megsza-
elenítő tekin-
dőül mennek a
hoz, akik te-
meg tudják

ted Te is azt a
összű, alig 60
os jégpáncélt,
ár lépésre fek-
a a sikongató
k. Te is meg-
pillanatra Te is
arra a csodála-
amelyik más-
után egyene-
ragba repíti az
ondosan elkerü-
lőhöz semmi-
s rakozást. Pe-
d; behunytt sze-
tét megtalálhat-
orákat, Kecskét,
t és Évikét, azt
stúnyit, akivel az
pályán Straus-
re kart, karba-
és akire még
dolsz, mint rég
mesére.

nap, pontosan és
tthöz illően ki-
l 10-15 évet.

A grillsből alakított melegedőben — ami olyan puha és tiszta, mint egy fészek, megfáradt emberek altató, pihentető fészke — két fiatal fiú és leány nevetgél, kicsendül belőlük a felgyülemlett boldogság.

A terem felügyelője rájuk szól. Elhallgatnak és egyszerre olyan fáradt és szomorú lesz minden.

*

A kalapomról lesz szó, úgy gondoltam ez is krónika.

E hó 12-én este, 1/26 jelű, a 6-os villamos margithídi állomásánál egy erős szélroham lerepítette a fejemről. Oly nagy volt a szél — ki tudja, melyik városba repülhetett — és olyan nagy a tömeg, hogy nem is találtam meg. Te ismeresz, nem vet fel a jótét, de azért látod, mégsem bosszankodtam. Rakoncátlan, bolondos szél, gondoltam és nyugodtan, mint aki ügyis tudja, hogy minden jóra fordul, felszálltam a következő kocsi. Na de figyelj. Mellettem ülő hölgy így beszélt a szomszédjához: Még szerencse, hogy megtaláltam a kalap tulajdonosát?

— Milyen kalap tulajdonosát? —
vetem fel idegesen a fejem.

— Akinek lesodorta a szét a fejéről. Egy magas, jólöltözött fiatalember jelentkezett érte.

Nem, te örökké kételkedő, semmi-
ben sem hívó, nem, nem engedlek
örülni. Mert most is így beszélek:
Lerepítette kalapomat fejemről egy
játékos szél, megtalálta egy tréfáskedvű
fiatalember, aki viccből egy napra
magához vette, de esküdni mernék rá,
holnap visszahozza nekem a szer-
kesztőségbe.

Ügy-e, te jólöltözött magas fiatal-
ember?

(Közbizonyi)

Az írószövetség ülése a Fészekben. Hel-
tai Jenő, Gergely Sándor, Bölöni György,
Fodor József, Nagy Lajos, Füst Milán.
(Foto Mafirt—Cserna)

A MECSNIKOV-centennárium alkalmával az
«Optimista világnézet»-elmélet nagy tudósának
emlékére a Magyar-Szovjet Művelődési Társaság
ülést tartott, melyen Zilahy Lajos elnök átadta
a MecsNIKOV-emlékérem első példányát Barulin
követségi tanácsosnak. Középen Mironov, a
rosztovi egyetem orvostanára.

(Photo Beller Word)

MOZART halálzási évfordulóján ezút-
tal nem a Belvárosi templomban, hanem
a Zeneakadémián hangzott el az élet sze-
relmesének halálóságán írt csodálatos-
mélységű Requiem-je. A fájdalmas lemondás-
násnak s a lélekműveltő hitnek ezeket a
magasztos hangjait csak megilletődött,
odaadó lélekkel lehet hallgatni. Azok közé
a remekművek közé tartozik, melyeket
szinte »nem lehet elrontani«. A Székesfő-
városi Zenekart vezénylő Ferencsik is az
igazi művész alázatával igyekezett töké-
leteset nyújtani. A szólisták közül azon-
ban csak Rösler szárnyaló tenorja és egyes
részeknél Rózsa Vera meleg alhangja elő-
gítette ki az igényeket. Az énekkar dícsé-
retre méltó munkát végzett.

A zenekar különösen a »Lacrimosa«-
tételt játszotta szépen, melynek arca
pergő könnyeket idéző szaggatott tizenha-
tódhangjai sokáig tartó visszhangot kel-
tettek bennünk.

A Rádió a Munkás Kultur-
szövetség előadásorozatában,
Beesky Andor vezetésével,
Pásztor János és Somogyi Er-
zsi tolmácsolásában Darvas Szi-
lárd verseit szönlaltatta meg.

Ebben az előadásorozatban,
Lesznai-Lesman Lajos tanítja
meg hallgatóságát az igazi
zene megértésére. A zongora-
illusztrációkat elmélyedő mű-
vészi készséggel Benedikt Klára
adja elő.

(Foto Mafirt—Cserna)

KARÁCSONY A NEMZETIBEN

1. A Nemzeti Sínház bézi törvényszéke a
napokban ült össze, hogy letárgyalja a
decemberhavi »bűnügyeket«. Annakelle-
nére, hogy a színház igen sok tagja vád-
lottként állott a bíróság előtt, Major igaz-
gató mindenkit általános karácsonyi am-
nesztiában részesített.

2. Gobi Hilda kedves ötlete alapján a
Nemzeti minden tagja sorshúzás útján tár-
sat kap, akivel kölcsönösen karácsonyi
ajándékban részesítik egymást. Az érdekes
városiads eredményeként Bajor Gizi a
színház népszeri asztalosmesterével ke-
rült össze. A mai asztalosmester viszo-
nyok mellett nehéz eldönteni, melyikük
jár jobban.

3. A hagyományos szilveszteri előadás
valószínűleg a Figaro házassága kerül
színpadra, a bemutató parádés szereposztásá-
ban.

nyo:
ák
pít lét.
szült a
ve oi.
rokokó
szolta

ÍRÓ MINT KULTURPOLITIKUS

Goda Gábor az ifjúsági színházról és a fővárosi tömegkulturáról

Az első világháborút közvetlenül megelőző években Budapest akkori, haladó szellemű főpolgármestere, Bárczy István a székesfőváros kulturális ügyeinek irányítására íróembert hívott meg. Mégpedig kiváló író: a modern magyar irodalom, a Nyugat-mozgalom egyik szellemi vezéré, Ignóust. Ezt a példát több mint negyedszázadon át Bárczynak egyetlen utóda sem követte. Vas Zoltán gondolt ismét arra, hogy az említett feladatkör betöltésére a toll embere a leghivatottabb. Ezért találjuk a Városházán az I. (elnöki) ügyosztály egyik hivatali szobájában Goda Gábor íróársunkat, aki néhány hónapja főjegyzői rangban került a székesfőváros tisztviselői karába és dr. Némethy Károly tanácsnok helyetteseként Budapest kulturális életének fejlesztése körül fontos kezdeményező munkát végez.

— Itt a karácsony — kezdem a beszélgetést — és a budapesti gyerekek még mindig nem jutnak névs szellemi szórakozáshoz. Hogy áll az ifjúsági színpad ügye?

— Fűtési és egyéb technikai nehézségek miatt nem lehetett az ünnepekre megnyitni. De a terv kész és a megvalósítás nem késhe sokáig.

— A fővárosnak milyen szerepe van az intézmény létrejöttében?

— A legmesszebbmenő támogatásban részesítjük a vállalkozást, melyet Balázs Béla kezdeményezett. A művészi vezetést Hont Ferenc kezében lesz, aki a legkiválóbb erőkből szervezi meg társulatát.

— Gyermekszínzestekből? — kérdezem s mindketten elnevetjük magunkat.

— Szó sincs róla — hangzik a komoly válasz. — Ezzel a művészi, erkölcsi és pedagógiai szempontból egyaránt káros irányzattal teljesen szakítunk, sőt ellene dolgozunk. Felnőtt színészekkel akarunk játszani jó darabokat, gyer-

mekek és serdülő ifjak számára. Az első darab Móríc Zsigmond posthumus népi játéka, a »Ludas Matyi« lesz.

A téma alkalmat ad az ifjúsági kultúra távolabbi kérdéseinek megbeszélésére.

— A főváros — mondja Goda — igen nagy súlyt vet az ifjúság szellemi nevelésére. Az ügy tulajdonképpen a Népművelés keretébe tartozik, ami Némethy Károlynak, a fővárosi kultúrügyek régi, kiváló szakemberének ugyanúgy szívügye, mint jómagannak. Kialakult az a terv, hogy a Népművelési Központot egy ifjúsági kultúrközponttal egészítjük ki. Általában az a célunk, hogy a kultúra áldását minél szélesebb körben, minél távolabbi és mélyebb hatósugárral terjesszük, hogy abból ne csak a kiváltóságos rétegek, hanem a nagyvárosi dolgozó tömegek is részesüljenek, sőt ezek első sorban. Ami engem illet, tudom jól, hogy egyelőre a hidak és házak újjáépítése, a lakosság anyagi ellátása, az élelem, a tüzelő kérdése áll homlokterben. De tudom azt is, hogy ezeknek a kérdéseknek megoldása mellett elsőrendűen fontos teendő: a 25 éves szellemi fertőzés gyökeres orvoslása, egészséges, haladó irányú kultúrpolitika kiépítése.

— Milyen fontos lépések történtek már eddig?

— Csak néhányat sorolok fel. Itt van a szilárd művészi és szociális alapon újjászervezett Székesfővárosi Zenekar. Itt van a Fővárosi Könyvtár, mely olyan lendülettel szélesíti működési körét, hogy 7 fiók helyett már 41-et tud az olvasók rendelkezésére bocsátani. Megindítottuk a »Budapest« folyóiratot. Megvetettük alapját a »Budapest Irodalmi és Tudományos Intézet«-nek, amely fővárosi jellegű könyvkiadói programmal indul, mihelyt a viszonyok megengedik. A Belvárosi Színháznak fővárosi kezelésbe vétele is erre a lapra tartozik. Világviszonylatban is jelentős képtárunk állagában nemcsak a háborús rongálások nyomát tüntetjük el, hanem már, amennyire a pénzügyi korlátok engedik, vásárlunk is. Gondunk van a művészek lakás-, műterem- és ételmezési nehézségeire is. Segíteni kell rajtuk, hogy dolgozni, alkotni tudjanak.

Végezetül egy személyes kérdést teszek fel:

— Hogy érzi magát az író az adminisztrációban?

— Azelőtt — feleli mosolyogva Goda — nem igen szerettem, s ha lehet, kerültem a közhivatalokat. Most pedig, mondhatom, itthon vagyok a munkahelyemen. Némethy Károly mellett öröm dolgozni. És ebben a feladatkörben nem kell, nem is lehet szegre akasztani az írói leleményt, az írói képzeletet. A szellem embere, ha tisztán látja és érzi a célt, a tömegek fölvilágosítását, a dolgozó nép gondolatvilágának tisztázását s a jövő nagy feladatára való nevelését — akkor lelket, emberséget tud vinni a hivatalszobába és szárnyat adhat az ügyiratoknak.

L. V.

Miért nem játszik a Bábszínház?

Beszélgetés Rév István „bábossal“

Hosszú kényszerszünet után ősz elején újra megnyílt a budapesti bábszínház, amely Rév István igazgató vezetésével már évekkkel ezelőtti művészi színvonalra emelte ezt az indokolatlanul lekicsinyelt szórakozást. Hont Ferenc a Színművészeti Akadémia igazgatója megnyitó szavaiban bejelentette, hogy az Akadémián tanszéket nyitnak a bábjátéknak, mert sok Rév Istvánra van szükségünk. A bemutatónak sikere is volt, mégis néhány nap múlva megszűntek az előadások a Bábszínházban.

Felkeresztük Rév Istvánt, a budapesti gyermekek népszerű »bábos bácsiját«, hogy tőle tudjuk meg: mi az oka a Bábszínház bezárásának.

Műhelyében találjuk. Javitja fúrófaragó szerzőköt és új bábukat csinál. Most éppen egy nagy piros legyecskén dolgozik.

Kérdem tőle, hová lett a bábszínház? Miért nincs, ha van?

— Hát tudja, úgy áll a helyzet, hogy van de... azért még sincs. Legalább is egyelőre nincs. Szünetel. Nincs hol játszani.

— Nincs? A régi helyiség, a Podmaniczky-utca nyolc? Láttam, hogy az üres.

— Onnan, sajnos, el kellett jönnöm. A diákok miatt. A Telemi-kollégisták miatt. — És beszélni kezd. — Emlékszik rá, hogy szeptember 7-én milyen nagy sikerrel nyitottunk. Egy héti remekül is ment minden. A közönség tödült a színházba. Gyerekek és felnőttek. Nem is gondoltam, hogy ebben a keserves világban még érdekli az embereket a bábszínház. De kellemeresen csalódtam. Hanem aztán egy hétnél tovább nem bírtam. A diákok lehetetlen viselkedése tönkretett. Biztosan tudja, hogy a bábszínház a Telemi-kollégium épületében volt. Nos, hát a diákok már régóta fenyegették és igyekeztek »megfúrni«. Meg akarták szerezni a bábszínház helyiségét is a maguk számára. Ezért az előadásokat állandóan zavarták. Azt is megtették, hogy kettesével örködtek a színház bejárója előtt és minden látogatót elküldtek azzal, hogy »ma nincs előadás«. Ez nem mehetett így sokáig. Százazretet ráfizettem. Végül is bezártam és a kultuszminisztérium utasítására október elején átadtam a helyiséget a diákoknak. A minisztérium megígért minden anyagi és erkölcsi támogatást és biztosított, hogy állami segítséget is kapok. Helyiséget is ígértek... Csak hát az a baj, hogy eddig még nem kaptam helyiséget.

Sötét este van, amikor eljövünk Rév Istvántól a szomorú beszélgetés után.

Tehát ott tartunk, hogy a Lakner-bácsi »Jé! gyerekszínházak« és egyéb tingli-tanglik számára van hely — ó, bőven van! — de a komoly művészi értéket képviselő bábszínháznak nincs!

Van egy szerény javaslatunk: addig is, amíg a Bábszínház megfelelő helyiséghez jut, nem volna-e mód arra, hogy valamelyik színházunkban délelőtti bábjáték előadásokat rendezzenek a tanítás szünetelése miatt ráció gyermekeknek? Csákváry Margit.

KÖLNİ CSAK
BÁRDI NÁL RÁKÓCZI UT 1.
RÁKÓCZI UT 50.

SZŐRMEBUNDA

átalakítás, átszabás, javítás. Régl névő, régl minőség
IRHABUNDA TISZTÍTÁSOK
HERMELIN SZŐRMESZALON, IV., MÁRIA VALÉRIA-UTCA 7. SZAM

Képek az orosz kolhoz-színházak életéből

Mult számunkban igyekeztünk tájékoztatást adni az orosz kolhózsínházak működéséről. A rendelkezésünkre álló hely korlátolt volta miatt — sajnos — csak vázlatosan, de igyekeztünk szemléltetni azt a felbecsülhetetlen értékű és jelentőségű kulturális munkát, amit ezek a vándorszíntársulatok az orosz nép kulturális színvonalának emelése érdekében végeznek. Köteteket írhatnak tele az orosz kolhózsínházak munkájának méltatásával, de akkor sem tudnók tökéletesen érzékelteni a ragyogó valóságot. Adjuk hát át a szót a szemtanúnak, helyesebben a grandiózus népművelőmunka egyik résztvevőjének.

Huzamosabb idő óta Budapesten tartózkodik az egyik szovjet kolhózsínház vezetője és aktív tagja, *Ilse Berend-Groá*, aki élményeit és tapasztalatait írásában is feldolgozta s könyvének fordítása a közeljövőben jelenik meg a magyar könyvpiacra. E könyv kéziratából, amely az *Ilse Berend-Groá* vezetése alatt álló kolhózsínház útinaplója alapján készült, adjuk az alábbi részleteket.

„Útinaplónk bejegyzései nemcsak a mi kolhózsínházunk működését ismertetik. Felismerhető belőlük magának a kolhózsínháznak lényege és különlegessége. A »mi« színházunk tipikusan jellemző minden ilyen színházra, bár a munkalehetőségek a működési területek szerint különbözőek. Az a kolhózsínház, amely Szibériában dolgozik és Othello tragédiáját az örök jég hazájába viszi el, természetesen más utakat tesz meg, mint az, amely Dél-Ukrajnát utazza be, avagy az üzbégek »kis«-akciójába látogat el. De megnyugtathatjuk az olvasót, hogy csak a társulatok útiruhája és felszerelése lesz egymástól különböző. A lényeg és a szervezet azonos marad, hiszen a kolhózsínház feladatai és céljai mindenütt azonosak. Azok a feljegyzések, amelyek útinaplónk egyszerű, pepitafedeű füzetében a »mi« színházunk működésének egyes állomásait ismertetik, a »mi« színházunk közönségének spontán kritikai megjegyzéseit s a »mi« társulatunk élményeit örökítik meg, éppúgy vonatkozhatnak bármelyik más kolhózsínházra.»

*

»A nagy falu, amelyben tegnap játszottunk, két hosszú szekeret bocsátott rendelkezésünkre, hogy eljuthassunk a kerületi központra. A téherautó, amelyet a falu az előző évben prémiumképpen kapott, a termés betakarításánál szükséges és ugyanez a feladat foglalja le a lovakat is, nekünk két pár ökrrel kell beérnünk. A kollektív elöljárójának gondoskodásából a sze-

kereket kibélelték szalmával, az oldallécek közé zöld gallyakat dugtak, részint dísznek, részint hogy megvédjenek a por és a tolazkodó legyek ellen. Mi az egyik szekéren foglalunk helyet, a másik, amelyet díszleteink töltenek meg, lassan ballag utánunk. Ukrajna vidám napja rásüt a velencei dózsepalotára, amelyben Othello elbeszéli, hogyan nyerte meg a nemes Desdemona szerelmét. Desdemona mennyezetes halottaságyán, amely a ciprusi vársáncokon nyugszik, a színház műszaki alkalmazottai üldögélnek. Azt állítják, hogy ott fenn a magasban jobb a levegő.

Egy óra óta utazunk már, de még mindig ugyanannak a kolhóznak a szántóföldjei mellett, amelyeken a hatalmas búzatáblákat, napraforgó- és gyapotföldeket váltogatják. Lassan, de ellenállhatatlanul ringat álomba valamennyiünket a déli elernyedés.

Ijedt felkiáltásra térünk magunkhoz.

— *Hol vagyunk?*

Szekereink kiesiny ház előtt állanak, amely a felírás szerint egy kis falucska klubja.

— *Csak nem Orlowka?*

— *Nem, ez Kirou-kolhoz!*

— *Hát akkor gyorsan tovább!*

Körülöttünk fa'usi ifjúság kacag, kiabál, ujjong... Okreink eltűntek...

— *Mi történik itt?*

— *Ma már nem eresztünk benneteket tovább. Nálunk is játszanotok kell.*

— *Megtámadtok? Hiszen ez útonállás!*

— *Ti pedig megsértettetek! Ez is büntendő. Azt hiszitek, mert mi csak száz család vagyunk, minket kihagyhattok? Mi is kollektivisták vagyunk, akik a feladatunkat időelőtt elvégeztük. A mi számunkra is van színház?*

— *És a mi tervünk? És a mi szerződésünk Orlowkával?*

— *Az orlowkaiakat már értesítettük — szól közbe a falu elöljárója. — A többi a mi gondunk. Mi is meg akarjuk csodálni a római néget!*

— *Miféle néget?*

— *A zsebkendő néget!*

Kisült, hogy Othellót gondolja, a velencei mórt.

— *Nem lesz ez túlnehéz darab olyan kollektivisták számára, akik még sohasem láttak színházat!*

— *Hát tovább is sértegettek? Ugysem értetek volna idejében Orlowkába.*

Aznapi előadásunk számunkra is élménnyé lett. Háromszáztönyi közönségünk elragadtatva, leirhatatlan érdeklődéssel kísérte az előadást s hogy megértette a darabot, arról a nézők másnap reggeli vitái tanuskodtak.

Ilse Berend-Groá
Gorkij »Wasza Schelesnowa« c. darabjának
címszerepében

Füzetünk két bejegyzést tartalmaz erről az estéről:

»Oh, ti, gyermekei a népnek, mit tudtok véghezvinni! En, a Kirou-kolhoz kollektivistája, soha életemben ilyesmit nem láttam. Ezen az estén mindig szárnyak suhogását hallottam. Kitörölhetetlen emlékem marad róla. Köszönjük az összes kollektivisták nevében! Éljen a dolgozók művészete, mely az egész világon győzni fog!«

»Falunk kulturális nővéje (Csak most, mikor e sorokat füzetünkben leírom, tűnik fel, hogy ez a kolhozparasztasszony, Ukrajna egy félreeső falucsájában valóban »nővéje«-t írt.) még nem érte el azt a pontot ahol állnia kellene. A klasszikus irodalom e kiváló művével azonban nagyot emelkedett. Felébredt az érdeklődés e művek iránt. Magam is biztatást kaptam tőletek, hogy fokozottabban dolgozzam a falusi fiatalsággal, hogy több kultúrát vigyünk a faluba és új életünket még deresebbé tegyük.«

*

Ilse Berend-Groá könyve tucatjával tartalmazza a megkapóbbnál megkapóbb élményeket, amelyek egytől egyig arról tanuskodnak, hogy a kultúrára szomjas nép gyermekei túlaradó szeretettel fogadják és meg is értik az »igazi színház«-at s amikor a kéziratkoztató lapozgatjuk, elszoruló torokkal gondolunk a magyar vidék falvainak, az alföldi tanyavilágnak népére. Milyen csodálatosan szép misszió várna körülükben a magyar falusínházak színészeire.

I. J.

**Nézzé meg a cipőjét,
mert mások is nézik!**

Basmát, kopott cipőjét a legtekélyesebben festem. Arany, ezüstből minden létező színre festek. **Belvárosi Cipőkellék**
IV. ker., Kecskeméti-utca 3 szám

AUTÓSZAKISKOLA TERÉZ-KÖRÚT 7

HIKÁDE hatóságiag vizsgáztat szemly.,
teherautóra és motorkerékpárra

KERBER autósakkönyvek

Telefonszám:
423-330

Kacácsonyta
fényképet

I N K E Y műterméből
Múzeum körút 3. sz.

Felvételek 10-6-ig

ÍRÓK

É S K Ö N Y V E K

ÍRÓK ÉRTÉKELÉSE

„Féltrevezető dolog jelentékeny írók műveit saját elméleti kijelentéseik alapján magyarázni és értékelni — ezt írja Lukács György nem-sokára megjelenő írásában, melynek címe *A polgár nyomában* és Thomas Mannról szól, mert — mondja Lukács — úgy, ahogy az írók teoretikusan mondják, gyakran nincsen igazuk, holott gyakran olyankor is, ahogy gyakorlatban *alkotják*, igazuk van. Sokszor mint írók jól látják, bár mint politikusok rosszul *ítélik meg* a világot. Ez esetben a valóság maga az, mely a nagy művész látomásában továbbvezeti, helyreigazítja az ő politikailag hamis töredék gondolatait. Balzac elméleti királypártiságát semmi sem diszkreditálja jobban saját regényénél, a *»Régiségbolt«*-nál. Tolstojnak népi keresztény álmát, a paraszttal való testvériesülésről semmi sem oszlatja annyira szét, mint a *»Feltámadás«* kérelhetetlen realizmusa. — Ezt írja Lukács.

Balzacnál erre már rámutatott Engels. Tolstojnál ezt kimutatta Lenin. Marx és Engels nem is fordultak el Balzactól, a regényírótól azért, mert királypárti volt. Lenin se becsülte Tolstojt, a művészt kevesebbre azért, hogy megadást és szenvedést hirdetett krisztianista tanaiban. Mert *művészetük* mást tanított. Politikai elméleteiket elseperte az idő. Későbbi korok számára művészetük maradt döntő.

Lukács György új írásában hasonló kettőséget állapít meg Thomas Mannál, akit kora legnagyobb írójának tart: *»Mint gondolkodó Thomas Mann korának reakciós filozófusait folytatja: Schopenhauert és Nietzschét. Senki úgy nem alkalmazta, senki úgy nem élte bele korának polgári életébe azok gondolatait. De éppen azért sehol sem olyan szembeszökő az ellentmondás a költő reakciós eszméi és alakjainak belső élete között, az író politikai tévedései és a regényeiben megrajzolt sorsok értelme között, mint Thomas Mann-nál. Regényei rá-cáfolnak politikájára. Viszont a marxista Lukács nem nagy súlyt helyez Thomas Mann politikai véleményére, de annál nagyobbat művészi jelentőségére.*

Ez volt a bevezetés, a tárgyalás rövidebb lesz.

Fent írt gondolatmenetet alkalmazzuk Márai Sándorra. Nem méreteket, hanem típusokat hasonlítunk össze. Így véve, Thomas Mann-nak és Márai Sándornak, mint két kései, de öntudatos polgárnak egész tartása, eszejárása és művészi érzékenysége mélyen rokon. Márainak voltak, vannak és — tarthatunk tőle — lesznek is még téves elméletei, reakciós nézetei. Voltak Balzacnak, Tolstojnak, Mann-nak is. Feszítsük rá Márait politikai kijelentéseire, mint valami feszületre? Szögezzük oda, hogy maga se szabadulhasson tőlük, még ha akarna sem? Szögezzük ezekhez az eltévelyedésekhez egész költői művével, egész magyar kultúrfokot példázó személyiségével? Ha megtámadjuk is egyes állásfoglalásait, diszkreditáljuk az egész Márait, mint magyar írókat általában? Vagy a demokrácia nevében essünk most neki, elnézés nélkül, Balzacnak, Tolstojnak, Mann-nak is? Mert magyar viszonylatban, úgy-e, szó se fér hozzá, hogy legjelentékenyebb íróink egyikéről van szó.

Nem arról van szó, hogy szemet húnyjunk elkövetett vétkek előtt. Inkább arról, hogy jobban odanézzünk és különböztessünk. Vannak művészek, akik nép és nemzet elleni bűncselekményben részesek. A népbírók elé! Olyan politikai helyzetekben, mikor a nemzet léte forog kockán, *a legnagyobb tehetség sem lehet mentő körülmény.* Egy másik kategóriába tartoznak azok az írók, akik, bár nem követtek el olyan bűncselekményt, mely büntetőjogilag meghatározható, egész magatartásukkal a népérdek ellenségeinek bizonyultak. Őket irodalmi és társadalmi bojkott alá kell helyezni, legalább egy időre. De a harmadik kategóriába tartoznak azok, akiket — hibáik ellenére — leigazoltunk. Senki, az sem, aki ma legélesebben támadja, nem kívánja elnémitását. Az ilyenekkel vitakozni fogunk, ha kell. Márainak, teszem, már sok szép közleménye jelent meg a Fényszóróban. Balázs Béla főszerkesztő nagy cikket írt verseiről, melyben, bár kielemezte Márai világnézeti gyöngéit, a legnagyobb mértékben méltányolta azt a művészi erőt, mellyel Márai ezt az ő gyöngességét kifejezi.

Ha Márai ma lebotlik, letéved a demokratikus haladás útjáról, akkor ma van elég

szem, hogy ellenőrizze, van elég hegyezett toll, hogy ezt leszögezze. Nagyon nagy kár nem eshetik. De ki méri fel a kárt, ha ezt az elsőrendű magyar írók elkedvetlenítjük, elkéséritjük, elvadítjuk magunktól. Vajjon olyan bőséggel vagyunk, hogy ezt megengedhetjük magunknak? Márai, bár érett mestere művészetének, fiatal. Művészi vitalitása nem tűrheti, hogy megállapodjon. Fejlődni kell. És oda fog fejlődni, ahová a világosabb értelem és a szabadabb melegség hívják.

D. Sz.

Igazmondó

Poklot kiált az ördög...

Egyre gyakoribb jelenség a cikkekben, tanulmányokban, nyilatkozatokban jelentkező siránkozás, hogy a politizáló írók s a pártpolitikusok meg akarják fojtani, semmisíteni a *»tisztá«* irodalmat. Aki ismeri politikai, irodalmi életünket, az tudja, hogy ez nem igaz. Hogy ennek egyre gyakrabban az ellenkezője igaz. Az írói szólásszabadság eme féltékeny őrei nem igen bizonyulnak a szabadság híveinek, ha nem sajátmagukról van szó. Az én váram az én házam — így módosul az ő értelmezésükben: Az én elefántcsonttoronyom az irodalom... Azon a tenyérnyi területen kívül, amelyre az én tornyocskám épült, nincs semmi. Illetve lehet, hogy van valami, amit életnek neveznek, de hát ennek a barbár, művészietlen fogalomnak mi köze lehetne az irodalomhoz...

S milyen türelmetlenek a tiszta irodalom eme szelíd álmodozó! Csupán halált kiáltanak arra az életnek nevezett zajlásra, mely néha oly tisztéletlen, hogy hullámaival eléri az elefántcsonttorony falait és állítólag a csillagokba, de rendszerint a semmibe vezető lépcsőt. S ha ez a tornyon kívüli zajlás, a jajok, bajok, vágyak, a nép és az ország gondjai verssé válna sikoltanak a tornyocskák ablakai alatt, akkor kiderül, hogy illetéktelen a versben való sikoltásra, feljajdulásra.

Lám, lám! Van úgy, hogy poklot kiált az ördög — s ez most van így, hazánkban van így, jónéhány írónknál van így. Z.

Melltartó?

csak

roaktis

Varázs szem

Művészlemezek,

operák, zenekari művek
tánclemezek

béke bell vála sztékban

Kossuth Lajos-utca 11 az udvarban

Hősugárzók, főzők, lemezkülönlegességek

AKUSZTIKA kft Rákóczi-út 49 Telefon: József 490

OLCSÓ ÚJ
ÉS HASZNÁLT MŰBÚTOR

GOMBOS ASZTALOS ÜZEMBEN

Kombinált, hálóak, konyhák, rakamiák, egyes darabok is. VÉTEL, ELADÁS KÁLVÁRIA-UTCA 26

DARVAS SZILÁRD:

Védelmet a versnek!

Mióta a világ világ, a költészet sohasem volt jövedelmező mesterség. Legkevésbé nálunk, ahol Csokonai több mint száz évvel ezelőtt úgy sommáztá meg ítéletét, hogy »az is bolond, aki poeta lesz Magyarországon« s ahol száz évvel később Ady még mindig így jellemezte a költőt:

*Voll, amig élt, országát vadja
de ha az erő elfut inából,
hazafias árok fogadja.*

Mindmáig ez volt a helyzet s legjobban tán József Attila szomorú regénye világítja meg azt a gyilkos közönyt, mellyel ez az ország legjobb értékeit pusztulni hagyta. Költöni mindig mellékes, úri passzió volt s míg a színész Dériné óta eljutott az ekhósszekértől az autóig, de legalább is az érdekképviselete által biztosított minimális jogokig s a nem is mindig indokolt közmegebecsülésig, a költő megmaradt szomorú slemilnek, gyanús és kétes egzisztenciának s ha panaszkodott, sürgősen valami praktikus pályára kergettek, ellensúlyozandó az általa végzett naplopást. Holott állítani merem, hogy a vers nálunk népszerűségnek örvend s érdemes utána néznünk, hogy az alkotás iránti megbecsülés miért nem sugárzik ki valamennyire az alkotóra is, miért nem jár ki legalább félannyi szeretet az élő, mint a halott költőnek.

Úgy gondolom, hogy a sokat emlegetett sorsharagon kívül valamennyire a költő is felelős sanyarú helyzetéért. Minden művésztestvére közül legtovább őrizte meg azt az alacsonyrendűségi érzést, mely az évszázados mellőzés és semmibebevévés örökségeként zseniről zsenire szállt. Senkit se tévesszen meg a versekben nyüzsgő mellveregetés, legismertebb szimptomája ez az említett betegségnek, mihelyt a költő kibotorkált rimei közül a napvilágra, semmivé foszlott a

magára erőszakolt ölény, tettenért naplopónak érezte magát, tengernek a kis ügyesek birodalmában. S mert kiállása, állásfoglalása rendszerint száka volt a hatalom birtokosainak szemében, mindenkor előnyben részesültek a korrumpált verselők, akiknek sikere még jobban megrendítette a költőnek önmagába vetett hitét. Gyámoltalanságában hálásan kapott minden segítő kéz után a nyilvánosság lévén éltető elemé, boldogan vállalkozott az irodalmi nagyüzem »díjtalan dinok« szerepére. Előbb csak verseit vesztegette szégyenteljes tiszteletdíjakért, könnyekig meghalva a szerkesztő közlésigmenő jóindulatától, később boldog volt, ha harmadrendű előadók száz vagy kétszáz ember előtt megszólaltatták sorait a kultúra nagyobb dicsőségére s nem egyszer az értelem rovására. Hátra volt még az utolsó változat, hogy a költő fizessen versei felhasználásáért s nem rajta mult, hogy erre sor már nem kerülhetett. Ámbár lehet, hogy itt ott erre is sor került.

Csodálható-e a közönség értékelése, ha a költő ennyire meglepedkezett magáról? *Jellemző, hogy a slágerszövegek szerzői a legkisebb zugkocsmában előadott szerzeményük után is megkapták illetményüket, tagjai lévén a »Zeneszerzők és Szövegírók Egyesületének«.* Ugyanakkor a szervezetlenül kódorgó költő hálás volt, ha a jóljövdelmező matiné közreműködői ingyen és bérmentve másorra vették verseit. Bizony a költő nem kis mértékben felelős társtalanságáért, hiszen a felszabadulásig egyetlen mondvaesinált tömörülése, a szomorú emlékü és felülről ráparancsolt »Kamara« volt. S ez körülbelül olyan mértékben képviselte érdekét, mint létrehozója a nemzetét, *jószerencse, hogy mindketten el nem patkoltak belé.* Már mint a költő és a nemzet.

Mindezek után vigasztaló lenne, ha a megújuló ország, mely a munka megbecsülését vallja, immár a költőt sem venné félvállról. Ha tisztába jönne nagy és nehéz szerepével s az általa kezelt felelősségteljes örökséggel. Anélkül, hogy az irodalmi ösztöndíjakat, ezt a végszóra jött, ösztönző és hatékony támogatást lebecsülnénk, sokkalta nagyobb jelentőséget tulajdonítunk egy olyan törvénynek, amely az idáig kallódó versnek védelmet biztosítana. *A Fényszóró mozgalmat indít annak érdekében, hogy a jövőben egyetlen költemény se kerülhessen pódiumra, míg a költő az előadás jövedelméből neki jogosan járó tiszteletdíjban nem részesült.*

Akik e törvénytől a vers népszerűségét féltik, gondolják meg, hogy az ingyenmunka még senkit se tett népszerűvé. Ha az előadóművészek gondosan ügyelnek arra, hogy tiszteletdíjukkal megóvják a szakma becsületét, a költőnek nincs miért szégyenkeznie »anyagias« gondolkozása miatt. Az elmúlt években bizonyos törvények alkalmazásával megelőztük Európa legnagyobb népeit. *Most végre lehetne egy törvényünk, mellyel a kultúra megbecsülésében mutatunk példát a világ legtöbb nemzetének.*

S ha e kívánt intézkedés nem is oldja meg a költő anyagi bajait, hasznos munkát végez erkölcsi vonalon, visszaadva a poétának nem önmagába, de munkájába vetett hitét. S ha a nemzet a kibontakozáshoz vezető göröngyös úton eljut odáig, hogy megbecsüli a költőt, már csak egy dolog marad hátra. *Az, hogy a költő is becsülje meg magát.*

VILL. kályha, főzők, hőszugárzó, vasalók
RAKTÁRRÓL SZÁLLÍV

Rádió és Villamossági Kereskedelmi Kft. Belgráder és Maulis,
IX., RÁDAY-U. 11. TELEFON: 136-003

Legszebb karácsonyi ajándékot?

ARANYAT – ÓRÁT – ÉKSZERT – BIJOUTERIT
AJÁNDÉKBOLTBAN KÁROLY-KÖRÚT 21 SZÁM

B. U. É. K.

CSILLÁROK ÉS VILÁGÍTÁS RT.
VII., ERZSÉBET-KÖRÚT 41

MAGYAR KÖZELLÁTÁSÜGYI MINISZTERIUM
 HÍRTUDÓSÍTÁSA
 28. évfolyam

A színésznő és a közellátás — helyesebben:

Közellátási órjirat a „Közellátásügyi Minisztérium' Hírtudósítása“ nyomán

Ha nagyképű lennék, így kezdeném: Küszöbünk előtt a tél, esontta fagyott ujjai-val kopogtat ablaktalan házaínkon, asztalaink üresek, nincs mit ennünk. Színészeinknek sincs mit enniük, vajjon hogyan látják el háztartásukat és ezért az újságíró közellátási órjára indul.

De nem. A riport megírására csak egyetlen ok indított. A »Magyar Közellátásügyi Minisztérium Hírtudósítása«. Az egyetlen közület, amelynek sajtóosztálya nap, mint nap »hivatalból« értesíti lapunkat működéséről. Minket, színházi heti lapot. Megérdemlik, hogy foglalkozunk velük.

*

Első utunk természetesen a konyhájáról híres *Vizvári Mariskához* vezet. Hogyan főz most *Vizvári Mariska*?

— Sehogysem. A Nemzeti Színház minden dicsőretet megérdemlő menzájára járok ebédelni. Reggelire pótkávéból készítek szaharinos feketét és vacsorára, ha ünnepnapot akarok magamnak szerezni, akkor krumplit, vagy egyszerű kifőtt tésztát eszem, ha pedig hétköznapról van szó, akkor csak babot, borsót.

Látja esalódásunkat, hogy nem sikerült a művésznőt főzés közben lefényképeznünk, ezért egy jól kipróbált hadirecepttel vizsgál.

— Végy negyedkiló különféle zöldséget (amihez csak hozzájutsz), nyersen reszeld meg, egy nagy fej vöröshagymával együtt. Negyed kiló burgonyát kockára vágva főzzel meg. Készíts jóízű salátát (cukor helyett szaharinnal is édesítheted) és az egészet úgy keverd össze, hogy sűrű massa legyen, amiben a kanál is megáll. Két-három órát hagyd állni, hogy az ízek jól átjárják. Így kenyérre, vaj, hús helyett igen kitűnő, vitamindús ételt kapsz.

*

A »Válóok«-nak tulajdonképpen az az igazi oka, hogy *Dayka* nagyon éhes. »Nagyon éhes« és »imád enni«, amiért ott marad éjszakára a feleségébe szerelmes és csupán csak a szindarab bonyodalmához szükséges válni akaró férj legénylakásán. Gondoljuk, a legjobb interjú alany; hogyan s mi mindent vásárol napközben a színésznő, akinek esténként olyan éhesnek kell lennie, hogy a néző meg se várja az előadás végét, rohanjon haza vacsorázni.

Kis kocsma, *Dayka* előtt tiszta abrosz, üres tányér, evőeszközök. Bizonyára a művésznő szokott lunch-e.

— Mikor szokott bevásárolni, melyik

csarnokban? Ugyanis arról van szó, hogy vásárlás közben lefényképezzük.

— Ha majd a szerkesztőségtől 20.000 pengőt kapok, akkor »elő«-vásárlók, feltéve, ha sikerül két kiló krumplit kapnom.

— Hát akkor hol étkezik?

— Itt.
 A kiszolgálóleány izléses tálkában mádnak való főzeléket hoz, kitálálja a tányérra és a művésznő hozzálát a mindennapos ebédhez.

*

Szövényi Évát kérdezzük:

— Művésznő, hogy tud háztartást vezetni a mai nehéz beszerzési viszonyok mellett?

Dayka »előmelegítő« öltözőjében az éhezésre

Szövényi: egy kiló zsír vagy három liszt

(Foto MAFIRT, Csorna és Rózsa)

»Cuki és az Akadémisták«

Vizvári Mariska

— Ugy, hogy ruháim után most már az ékszeremet cserélem el élelemért.

— Mi a cseréérték, liba vagy kaesa?

— Hát maga tényleg azt gondolja, hogy a színészek húst is esznek? Lisztet, babot, krumplit cserélek. Kenyérre van szükség és nem csemegékre.

A régi színházi lapok pletykálkodó kérdése:

— Mi volt ma a művésznő ebédje?

— Ma nagyon jót ettünk. Krumplipüré volt.

*

Kép, ami alá szövegre nincs is szükség: »a Cuki és az Akadémisták«. A kirakat szemérmetlen és lázít. A színinövendék ritkás szövésű kabátja alá belébújnak a harapdáló decemberi szelek és a fütellen dermesztő tanterem falai csak az ő lelkesedésüktől és a művészet iránt való rajongásuktól tud felmelegedni.

Egy szelet csokoládétorta ára 24.000 pengő. És az akadémisták néma türelméért, a fagyos világban fakadó mosolyáért, a villamoson, az utcán feléd dobott biztató tekintetért, ami még a te fáradt szívedbe is reménységet és melegséget lop, mondd: azért mit fizetsz!

*

Igy, a közellátási órjára. S ezentúl bizonyára a Közellátásügyi Minisztérium szerkesztőségünkbe nemcsak »hírtudósításait«, közellátásügyi szemléit fogja elküldeni, hanem legalább is egy tőröscsuszára való lisztjegyet a munkatársak részére.

Kőbányai György

**2-főzőhelyes villanyrezsók,
 villanykályhák, hőszugárcsók**
 Rádiók zenegéptől a törpeszuperig
 Vétel — Eladás — Csere
 Bemutatása: **Gellmann és Geige**
 V., Csáky-u. 9

Lürek BOROZÓBAN JÓL ERÉDELHET, VACSORÁLHAT
 FÜTÖTT HELY SÉG :: EGYTÁLÉTEL
 ESTE BERKES BÉLA MUZSIKÁL
 VI., DALSZÍNHÁZ-UTCÁ 8. SZÁM, OPERA MELLETT (VOLT KÉK DUNA)

Ram

A FILMSZAKMA KÜLDÖTTTSÉGE A BELÜGYMINISZTERNÉL

A mozik pénztára előtt sorbaállló közönség joggal gondolhatja, hogy a filmszakma az, ahol minden fenéig tejfel. A jegyekért verekszenek, a hivatalos nyilatkozatokban azt olvassák, hogy a film a fiatal magyar demokrácia egyik legerősebb fegyvere, a hatóságok tehát bizonyára mindent elkövetnek, hogy ezt a számukra fontos szakmát mindenben támogassák.

A való helyzet ezzel szemben az, hogy minden szakma könnyebben talál meghallgatásra, mint ez. De még a mozik jömenetele is csak látszat. Kétségtelen, hogy jó filmek mennek, de a mozik bevételeinek legnagyobb része adóra és egyéb címeken folyik szét.

Lássuk csak ezeket a nagyszerű bevételeket. Mi történik minden száz pengővel, ami a mozipénztárba befolyik?

<i>Vigalmi, forgalmi. és köz.</i>	
<i>érdekű adók</i>	35.— P
<i>A film kölcsöndíja</i>	28.— P
<i>A berendezés bérlete, amortizációja</i>	5.— P
<i>Zenejogdíj</i>	1.— P
<i>Reklám, fűtés, takarítás, világítás, a személyzet fizetése és adója</i>	21.— P

Összesen . 90.— P

Marad tehát a bevétel tíz százaléka, mint a legjobb eset. Ha azonban a bevétel egy bizonyos százalék alá esik, a mozis már ráfizet, mert a reklám, fűtés, világítás, takarítás és személyzeti költségek változatlanul fennállnak, ha esténként ezer pengőt, vagy milliókat vesz be a mozi.

Ilyen hát az a bizonyos aranybánya. A moziszakma semmiféle hivatalos támogatást nem kap, nem kapott és — ügylátszik — nem is fog kapni, ellentétben a többi szakmákkal. A magyar filmet se támogatja a kormányzat. A hivatalos állásfoglalás az, hogy ami film és mozi, azt a legkülönbözőbb címeken meg kell adóztatni. Újjáépítési kölcsön címen soha egyetlen mozi nem kapott egyetlen fillért sem, holott köztudomású, hogy a most működő moziknak kileneven százalékát a legnagyobb áldozatok árán kellett romokból újjáépíteni.

A mozik bevételeiből az adókon kívül, tudomásunk szerint, részeseül a Nemzeti Segély, a Színművészeti Akadémia és még néhány intézmény, csupán — a magyar film nem. Még azt sem sikerült elérni, hogy a készülő magyar filmek rendkívüli adóterheiről könnyítsenek.

Mindezeknek a panaszoknak az orvoslása reményében a filmszakma tisztagú küldöttsége tisztelgő látogatáson jelent meg Nagy Imre belügyminiszternél. A küldöttség tagjait Kovács István, a Mafirt vezérigazgatója mutatta be a miniszternek és előadta a látogatás célját. A miniszter érdeklődéssel hallgatta a fejtegetést, majd elbeszélgetett a küldöttség tagjaival. Keleti Márton arra kérte, hogy abból a tizenkét százalékból, amit közérdekű adók címen fizetnek a mozik, egy jelentős részt, esetleg az egészet, fordítsák a súlyos gondokkal küzdő magyar filmgyártás megsegítésére. Radó István, a Filmalkalmazottak Szabadszervezetének főtitkára előadta, hogy a filmszakszervezet egyike az ország legfiatalabb szakszervezeteinek. Sokezer dolgozójának anyagi eszközök hiányában, se jóléti alapja, se nyugdíjalapja nincs. Azt kérte a minisztertől, hogy a rövidesen felosztásra kerülő vidéki moziengedélyekből juttasson egyet a Szakszervezetnek, hogy annak a jövedelméből ezeket a fontos szociális intézményeket megteremthessék.

A miniszter nagy megértéssel és jóindulattal hallgatta meg a panaszokat, kifejtette, hogy a demokrácia fejlődése szempontjából mennyire fontosnak tartja a mozi- és filmszakmát és megígérte, hogy tőle telhető módon igyekezni fog a panaszokat orvosolni.

RAGYOGÓ PORTRÉT KÉSZÍT ÖNRŐL KARÁCSONYRA

VASÁRNAP NYITVA
TELEFON: 22-66-87

Nagy Imre belügyminiszter fogadja
Kovács István, Keleti Mártont és Pásztor Bélát

(Foto MAFIRT-Bass)

Tökéletes alakot akar?

Viseljen melltartót!

Ram

BANÁT GABOR Mozart-tolmácsolásával nem értünk egyet, különösen a Rondo-tételben túlsúlyosnak éreztük vonóhasználatát. A Mendelssohn-verseny Cadenzájának egyéni felfogású tagolása tökéletes volt. Az egész mű romantikájában azonban mintha nem tudott volna teljesen felolvadni: koraérett férfi, aki túlzott szemérmességében szégyelli ellágyulását. A Brahms-koncertben már kiteljesedett a fiatal hegedűs művészete, a »cigányosa« résznek színdús pompája, a kantilénák szenvedélyessége egyaránt élő életet nyert vonója nyomán.

A nagyszerű Zathureczky-tanítvány ezzel a hangversenyével az éltre ugrott. Sok mondanivalója van a hangversenylátogató közönség szívesen várja ezentúl minden jelentkezését.

*

A vasárnapi DEBUSSY—RAVEL-műtől az igényes hallgatóság — Keresztury kultuszminiszterrel az élen — azzal az érzéssel élvezte végig, hogy a szereplő művészek s a hangversenyrendező a ráfizetéssel dacolva is, lelki szükségletnek tartották, hogy ez a gyönyörű műsor pódiumot kapjon. Solymos Péter, a zongorista, ugyan nem tudott szabadon játékos lenni Debussy gyermekdarabjainál, de Ravel »Gaspard de la Nuit«-sorozatának misztikumába egész felkével mélyedt bele. A második kis darab, a »Le Gibet«, állandóan visszatérő B-hangja szinte színt kapott felfogásában, mintha Maugham trópusok esőjének tragédiákat, előidéző monoton csobogását hallottuk volna. László Magda Debussy-dalokat, — köztük a híres Billis-sorozat tragikus sanzónjait — énekelte és bemutatta Ravel »Madagaszkári dalait«. Ez utóbbi tolmácsolásában megtöltötte a hideg színpadot a pálmákkal övezett dzsungel titokzatos lakóinak istentkereső áhítatával. Külön ki kell emelnünk a kulturált, széphanjú énekesnő tiszta szövegkiejtését. Szerémszky Péter Solymossal mindkét szerző hegedű-zongoraszonátáját játszotta művészi megérzéssel. Teljesen ura hangszerének, a Ravel-műben különösen alkalma volt ragyogó vonótechnikájának csillogtatására.

A madagaszkári dalok kíséreténél Banda Ede (esellő) és Szébenyi János a fuvola nehéz szólamának ellátásával érdemelték ki a hálás tapsokat.

Reményi Gy. István

ZELK ZOLTÁN:

HA NEM TUDNÁLAK...

I.

Mily tartalmatlan lenne szenvedésem, milyen együgyű volna bánatom, ha nem tudnálak, ha csupán dúlt énem fáját zúgatná most a fájdalom.

De annyira beitta éned énem, hogy téged nyög minden sejttem, tagom, teérted szűkül minden rettegemem — így szenvedek már, ilyen gazdagon.

Az értelem gazdag és szép egébe te magasztosítsz, emelsz engemet, hol átragyogja lényed drága fénye

minden kínomat, szenvedésemet — miként korsó, ha merül kút vizébe, immár színültig megteltem Veled.

II.

Mint gyermek anyja szoknyáját remegve, oly göresős ujjakkal fogóztam én hazám földjébe, s im, most számkivetve, csak zokoghatnék mostoha kezén.

Csak zokoghatnék, hogyha nem tudnálak, Téged, ki értem nyulsz s visszaölelsz az édes honba — s rögnek, dombnak, fának kérdezetlen is engemet felelsz.

Szerelmem így lett honvágy s úgy dicsérlek, arcod fényét, szép melled, gyöngye térded s neved: Irén, mintha azt mondanám:

Erdély! Dunántúl! Lankák! Halmok!

Béreck!

Mind, mind kimondom, hogyha mondlak

Téged —

ki társ valál, így lettél, im, hazám.

(Vorozsba, 1942 június)

AKIT VISSZAVÁRNAK

A Scala új filmje azt bizonyítja, hogy igazi művészek nem kelj sem a múltba, sem a jövőbe kalandozni ahhoz, hogy remeket alkosson. Háborús filmről lévén szó, ma már a múltban játszódik, de oroszországi sikere alkalmával még a történelem egyik mozaikdarabja volt s talán semmi sem tanúsítja jobban értékét, mint az a tény, hogy a közelmúlt minden háborús remiszenciájától strucc módjára menekülő közönség nálunk is lélekzet-visszafojtva lesi a történet fordulatait.

Költő írta a filmet s ez a film minden kockáján érezhető, költő, aki tud érzelmes lenni, anélkül, hogy érzélgős lenne, aki nek van humorra, anélkül, hogy egy pillanatra is közönségesse vána, s aki feszültséget tud teremteni, anélkül, hogy a giccsbe siklana. És nem színészek, hanem művészek játsszák a filmet, akik nem féltik népszerűségüket attól, hogy a csúnyák, lomposak, emberek legyenek, ha az élet, amit vászonra visznek, úgy kívánja.

Két szerelmes ember egyszerű és mindennapi története pereg le. »Akit visszavárnak, az vissza is jön« — mondja a történet hőse s a film végére elhiszük ezt a kissé merész és költői tételt. Adott esetben legalább is nincsenek kételyeink, hogy a hős repülőórnyagot a szerelem segíti vissza a front minden poklából, a szerelem és a hűség, am'lyel asszonya a lehetetlenen túl is visszavárja. Az egész film hangulatára és hangjára ta'an a befejező kép a legjellemzőbb. Az asszony reménytelen szomorúságában üldögél, mikor a holtuak hitt férj megjelenik. S mikor megpillantja, nem sikolt fel, nem ugrik a nyakába. »Olyan soká jöttél!« — mondja szelídszomorú, panaszos, bo'dog hangon. És megöleli.

Szimonov, az »Orosz emberek« szerzője írta a filmet. Filmíróink és filmszínészeink is nézzék meg a darabot. Író, pap holtig tanul.

—vas.

A felhők titánja

(Corvin.) Egy fiatal orosz pilóta lélekzet-állító bravúrjait mutatja be »A felhők titánja« című új orosz film. A repülő vakmerősége már a fegyelem határára is túlép, de olyan kedvesen csinálja, hogy rokonszenvünk egyre fokozódik iránta. Amikor gépe megsérül a levegőben, maga Sztalin ad neki parancsot rádión át, hogy ugorjon ki belőle. A bátor pilóta nem hagyja sorsára gépét. Sikerül is megmentenie, ő maga is ép bőrrel ússza meg a veszélyes kalandot. Utána megszívleli a barátságos »fejmosást« és hátróságával ezentúl igazi hőstetteket visz véghez. Az Északi Sarkon át Amerikába repül, hogy dicsőséget szerezzen hazájának. A remek felvételekben bővelkedő film szórakoztató és tanulságos. (—es)

Tudják jól Pesten Budán
Hangszert ad vesz

Feller-Dubán
CSAK JÓZSEF-KÖRÚT 38

KINCSES ISTVÁN

okl. rádiótechnikus, rádió- és televízió-laboratóriuma

Vállal: speciális rádiójavításokat, hangosmozi és erősítőberendezések készítését és javítását

BUDAPEST VIII., FUTÓ-UTCA 29/A

RÁDIÓ CSERE, VÉTEL

Mindenmennyű gramofon és zenegépjavítás!

Karácsonyi Angyal
hallgasd meg imán,
ráskát hozzá! GOLD-tól,
ezt kérem csupán...

GOLD LÁSZLÓ BÖRONDOSNÉL
BAROSS-TÉR 15, KELETIVEL SZEMBEN.
SAJÁT MŰHELY — NAGY VÁLASZTÉK.
TELEFON: 224—890.

Az Aranyóra utolsó beállítására

A hepiend. Szüreyi Éva, Gózon Gyula és Várkonyi Zoltán (Karossa-felvételek)

hogy a film karácsonyra közönség elé kerülhessen.

*

Ugyancsak a Hunniában fejezték be a sok vihart látott 2x2 utolsó pár méterét is a héten. A balszerencse most sem hagyta cserben a produkciót. Összesen két sarokdíszletről volt szó, amelyből az egyik egy fürdőszoba, ahol Várkonyinak tusolnia kell. Igen ám, de a műteremben dermesztő hideg volt. Várkonyi nem vállalta a tüdőgyulladást, miután egy színház gondjai nehezédnek a vállára. Bementek hát az asztalosműhely egy parányi szobájába, a falra felfestették a csempéket, becipelték a kádat és a műhelyben talált gyaluforgáccsal befűtötték. Minden együtt volt, csak éppen a tus nem. Ezen úgy segítettek, hogy öntözőkannából öntötték Várkonyira a vizet és nem fotografálták a »tusc-t...«

*

Minden nehézséggel dacolva, a magyar filmszakma dolgozik...

Három magyar film készült el ezen a héten

A Mafirt műtermében a békebeli gyorsvonat pontosságával fejezte be Ráthonyi Ákos rendező az Aranyóra felvételeit. Komoly teljesítmény ez, ha figyelembe vesszük, hogy normális körülmények között is majd mindig előfordult egy-kétnapi csúszás. Pedig hol voltak Ráthonyiék a normális körülményektől! A lehetetlenül nehéz anyagbeszerzésen felül a gyártás ideje alatt lépett életbe a villamoskorlátozás, így a technikai személyzet gyalog szaladgált ügyes-bajos dolgai után a Népligetből a városba és vissza. Mindezek tezejébe még az áramkorlátozások miatt egy teljes napot vesztek. Hogy mégis időben elkészültek, azt elsősorban a Mafirt lelkes dolgozógardájának köszönhetjük.

A felvételek befejeztével a produkció levetét irt a Mafirt filmgyár igazgatóságának, amelyben hálásan megköszöni a gyár munkásainak minden nehézséget legyűrő lelkesedését és leszegezi, hogy a terminus pontos betartásában a dolgozóké az orosz-lánrész.

*

A Hunniában a Tanítónőt fejezte be

Keleti Márton rendező, amelynek utolsó pár méterét, Jávor balesete miatt nem tudták leforgatni. A művész sínbetett lábával hőies önfeláldozással tette lehetővé,

A 2x2 utolsó felvételei Várkonyi Zoltán és Somlay Artúr

(Foto Manningor)

Erzsébet-krt 19. (Barcsay-utca sark.) T.: 222-616

alódi Bösendorfer-Ehrbar zongorák legolcsóbban

Ajándék a Családnak!
Kvaccz- és
dísz álló lámpák

PÁZMÁNYINÁL
BUDAPEST, IX. KER. ULLÓI-ÚT 67. SZÁM

BUNDÁK SZEMERE szücsnél

ERZSÉBET-KORÚT 26 SZ.
MÁSODIK EMELETEN

Ha...

nem lett volna háború és ha az nem tartott volna hat évig és ha járna sok-sok villamos és autobusz és ha az építetők házakban központifűtéses meleg lenne és ha egyáltalán ez a nyelvtani fogalom nem létezne, akkor most igazi divatbeszámolókat tartanánk és 18-25 éves ifjú hölgyeknek téli gardróbát állítanánk össze, olyat, amelyet legjobban ki tudnak használni, amiben mindig sálkészek és amiben egy olyan darab sines, amit ágytakaróból, függönyből, vagy a nagymama alszoknyájából készítették. Talán megbozsítják, ha most az egyszer megengedem magamnak ezt a luxust, hogy elfelejtem egy időre a sok Ha-t és valóban tartok egy ilyen békebeli szabadlőadási.

Fent említett hölgy délelőtt vegyen fel: nagyon színesen sötét, nagyon bő, rávarrott zsebek, kifelé felhajtott szoknyát, hozzá sárga, simakötésű, visszacsavartnyakú pullover, ugyanebből készült, négy gombbal csukódó szetteri, harisnyát és kesztyűt; barna anilop, szegekkel kivarrt, gumitalpas sportcipőt és vállra akasztós kalauzetkáját; fehér báránnyal bélelt, nyersszínű, széle-

igy rátérünk azokra az egész fiatal hölgyekre, kiknek kora 25-35 és félig tart, mert tudvalevőleg ennél idősebb hölgyek egyáltalán nem léteznek.

Délelőtre világosszürke, puha, meleg szövettel készült, részekre szabott, elől nagy hólos szoknyás kosztüm. A kabát prémmel bélelt, derékban elvágott, magasan csukódó nyakán kékrókaga lé; a kosztüm anyagából készült nagy muff két rókafelekkel díszítve; szürke, kis négyszögű kivágású, hosszú ujjú pullover két kerámia klipszszel és szürke-eperpiros jersey turbán. Egy üszszedállítás, amit abban a mesévilágban, ahol most éppen vagyunk, délelőttől esig hordhatunk: fekete, magasan csukódó szövetruha, hosszú manzsettás ujjakkal, keskeny, sárga szövetsállal, ugyanilyen színű széles antilopvél; a ruhának széles, esipőre rámenő derékrésze van és a kivágás és a derékrész szélén fémszőrűcskek. A ruhához a sál anyagából készült turbán és fekete, prémmel bélelt bőhátú kabát, a kabátban végig nutria sálgallér, nagy négyszögű zacskószebek. Délutóra fekete selyemjersey ruha, aminek mély

Mai KONYHA

ÉTREND

Vasárnap: Csirkeaprólék leves, töltött csirke burgonyapürével és céklasalátával, almahab.
Hétfő: zöldségrémleves, juhtúrós kocka.

Kedd: tejszes rántott leves, keltkáposztafőzelék.
Szerda: hagymaleves, borsófőzelék liba-virstlivel.

Csütörtök: gombaleves, káposztás lepénykék.
Péntek: bableves, túrósgombóc.
Szombat: karfiolkrémleves, paprikásburgonya.

RECEPTEK

(4 személyre)

Csirkeaprólékleves

A csirkeaprólékokat tegyük fel főzni, a mája nélkül. Káposztareszelőn reszeljük meg a zöldséget, tegyük egy kanálka zsirba pirítani, szórjuk meg két evőkanál liszttel, pirítsuk zsemlyeszínűre s erre öntsük a levest. A máját reszeljük meg, tegyük bele zsemlyemorzsat, egy kanálnyi lisztet, egy tojást, sőt, borsot és apró gombócokat formázva, főzzük a levesbe.

Töltött csirke

Vegyük két karéj fehérkenyeret és kockára vágva áztassuk kevés tejbe. Most tegyük bele 4 kanál morzsát, 1 tojás sárgáját, egy tojás habját, 2 főtt burgonyát reszelve, pirított zöldségrezselmet, sőt, borsot bele keverve, töltsük meg a csirkét s szép ropogásra süssük meg.

Almahab

2-3 sült almát paszírozzunk át a szitán, tegyük mély porcellántálba, tegyük bele egy kis cukrot s egy tojás fehérjét s lehetőleg egy nagy fakanállal keverjük addig, míg sűrű, kemény hab lesz belőle.

Káposztás lepénykék

Rendes kell kalácskészítést csináljunk, cukor nélkül. A reszelt káposztát pirítsuk meg, úgy mint a káposztáskockához szoktuk. Ha a tészta jól megkelt, kis lepényeket formázunk, tegyük mind-egyikre egy jó kanál káposztát, hajtogatassuk össze, sodrófával nyujtsuk vékony palacsintára és palacsintásütőben süssük ki.

Túrós-gombóc

Régi, jó túrósgombócot mindenki tud csinálni. Most én megtanítom Asszonytársaimat egy olcsó túrósgombócra, ez is igen jó, könnyű, rezgős gombóc. 4-5 főtt burgonyát szitán törjük át, 10-15 deka túróval, egy tojást hozzáadva keverjük bele 4-5 kanál búzadarát, hajtogatassuk össze, hogy ne legyen kemény a tészta. Tetejére pirított zsemlyemorzsat teszünk.

Tanácsok

Közeledik a Karácsony, a pénzünk kevés, lehetőleg otthon készítsünk olyan süteményt, amelyet felhasználhatunk karácsonyfadísznek is. Egy ilyen tészta következőképpen készül: a rendes mézestészta, vagyis mézescsók receptje után készítsünk különböző süteményformákat, de méz helyett, mivel ma megfizethetetlen, csináljunk melással és szórjuk meg a tetejét vagdalt dióval. Készíthetünk ördögpirulát is. Vesszünk egy víz-pohányi szőlőszirupot, egy kanál liszttel fel-főzzük, belekeverünk 10 deka darált diót, vaníliával ízesítjük, kakaóba forgatjuk és celofánba szépen csomagolva a fára akasztjuk.

sen tűzött, bőhátú, nagyzebes, kapucnis kabátot; a kapucni és a zsebek a szoknya anyagával vannak bélelve. Délután viseljen fekete bársony, bőszoknyás, hosszított derekú, négyszögletű kivágású ruhát; a kivágás körül és a hosszú, szűk ujjak végén kikeményített fehér csipkefodor; hozzá fekete, vastag kordbársonyból készült, derékba-szabott kabát, mőküsgallérral és muffal és fekete nyűlszőr amerikai »baby« kalap. Itt gyorsan meg kell jegyeznünk, hogy ezek a végtelen csinos kis kalapok kizárólag egész ifjú, kislejű és gyerekarú hölgyeknek vannak engedélyezve. Szóval ne higyjünk át az kigyóörbe bujtalt kalapcsúnek, vagy legjobb barátunknak, ha ilyen kalapra rá akarnak beszélni, mert ha fen: felsorolt feltételeknek nem felelünk meg, akkor előbbi csak azért beszél rá, mert még egy kalapot akar nekünk eladni, míg utóbbi, lévén ő a barátunk megtestesítője, természetesen mindent elkövet, hogy minket neveltségessé téve lásson. Visszatérve barátunkra, azt tanácsoljuk, hogy kevésbé hideg napokra csináltasson egy fekete, vatelezett kosztümöt; a szoknya nyolereszes, a kabát derékba szabott, elálló »szeszlis«, ferde bevágott zsebekkel, dohánybarna bársonygallérral és fekete, dohánybarna pettyes beléssel a zsebekben és ilyenmel van a szoknya felszerve. Utóára dohánybarna, hosszúnívű ingblúzzal viselje és a sokat emleggetett babycalappal, míg a szoknyát, japánba szabott, mély kivágású, derékban megcsavart nagyon színes laméblúzzal este is felveheti. Ilyenkor csak egy túllecsodát tegyen a fejére, vagy két fekete maslit a hajába, mert neki azt is szabad.

Divatálmáinkból nem szívesen ébredünk fel és

kivágása van és hosszú szűk ujjai. A kivágás végén az eleje két része megcsavarva, keresztbe az oldalvarrásokhoz vezetve. A ruha szűk, kivéve elől a két oldalról vezetett és derékban alul megcsavart két részt, amik összevarrva, elől nagy bőséget adnak a ruhának: derékon és a szoknya bő részén arany kézfesztés. Ehhez fekete nyűlszőr-épitményt sok fátyollal vagy tülltel tegyük fiatal kis fejünkre.

Sétálunk tovább a verőfényben őszi időben, fülünkben hemzsegeknek a szebbnél-szebb párizsi és amerikai modellelmok, azután orunk előtt lecsik egy nagyon is valódi téglia az egyik reakciós háztetőről és mi végleg felébredünk. Eszünkbe jut, hogy egyetlen pár harisnyánkon felutató a szem és mi most éppen arra gyűjtünk pénzt, hogy felszededhesük...

Péter Éva

SZŐRMEBUNDA

VÉTEL-ELADÁS GASZTONYI szücsmesternél
ATSZABÁSOK Rákóczi-út 82. Tel.: 225-807

Egészség és Szépség

A kéz és a köröm ápolása

A tökéletes női szépség egyik legfontosabb kiégyesítője az ápolthóru finom kéz. Ha a kéz formája nem felel is meg mindenben az ideális követelményeknek és a nehéz fizikai, de a durvább háztartási munka is fokozottabban veszi igénybe a kéz bőrét, megfelelő ápolással mégis simává, friss és üde tapintatúvá tehetjük és elérhetjük, hogy a kéz már messziről elárulja: tulajdonosa szereti az ápolat tisztaságot.

Természetesen a kéz ápolásánál sem szabad túlzásokba esnünk. Milyen természetellenes például az a párisi divatörület, mely szerint a hölgyek körmeiket a ruha és cipő színeivel hasonlóvá festik és ugyanezt a színárnyalatot alkalmazzák a szemhéj bőrére is. Mi, szerencsére még nem tartunk itt, mert a dolgozó nők társadalmi elhárítja magától az ilyen luxushóbortot, mégis nálunk is láthatók az élénk vörösszínűre lakkozott körömök, melyek bizony esztétikailag kifogásolhatók.

A száraz és repedezőre hajlamos körömöket megfelelő módon kell edzenünk. Naponta szappanos dörzskefével kell a köröm szilárdságát fokozni és éjszakára a berepedezett, törékeny körömöket túlszírozott kenőccsel kell bedörzsölni, hogy a kiszáradt, kérges újjhegyek megpuhuljanak.

Igen helytelen szokás, hogy a beszakadt körömöket letépjük, vagy húzogatva, erőszakkal távolítjuk el. Ennek gyakori következménye a köröm fertőződése, mely hosszadalmas és fájdalmas megbetegedés és sokszor a köröm elvesztésével jár.

Manikűrözésnél az érzékeny, száraz bőrszegélyt sohasem szabad túlságosan levágni és erőszakosan feltolni. Célszerűbb, ha langyos kézfürdő után vazelinos pálcikával toljuk hátra a körmöt övező bőrszegélyt. Ha ezt a műveletet rendszeresen és kellő gondal végezzük, rövid idő alatt megfelelő

körömfórmát kapunk, anélkül, hogy a környező bőrterületet bármilyen károsodás érné.

Ne növezzük körmeinket túlnaggyra, mert a hosszú köröm ápolása sok veszéllyel jár és nem higiénikus. Ilyen körömnél a felgyülemelő szennyet sohasem lehet megfelelő módon eltávolítani. A köröm akkor normális hosszúságú, ha annak széle az újjhegyet csak néhány milliméterrel haladja meg. Ennél hosszabb köröm akadályoz a munkában, eltörik, berepedezik és így hajlamosít a legkülönbözőbb körömbetegségek kifejlődésére.

Az oldalt «benőtt» körömöket sem szabad erőszakkal kitépni, hanem a köröm sarkait kiemelve, ollóval kell levágni a felesleges körömrészeket.

A körömök ápolásánál is a legfontosabb azok mindenkor tisztántartása. Eltekintve ennek esztétikai és kozmetikai jelentőségétől, jól tudjuk, hogy a kéz és a köröm állandó hordozója a baktériumok légionák és számtalan betegség éppen a kezek tisztatlanságától származik.

Sokan azt hiszik, hogy mindenben eleget tettek a kézápolás követelményeinek akkor, ha körmeiket rendszeresen manikűröztetik. Pedig nincs visszatartóbb látvány, mint a szinesre és tükörfényesre politúrozott (söt, gyakran nikotinfoltos), de tisztátalan köröm, mely azonnal elárulja, hogy tulajdonosa a vízzel és szappannal erősen hadilában áll.

Ugyanez vonatkozik természetesen a kéz bőr ápolására is. Különös figyelmet igényel a száraz kéz bőr gondozása. A szokásos tisztálkodási mosdáshoz használt víz hőmérséklete langyos legyen és mosakodás után a szárazra törött kéz bőrét kenjük be e célra alkalmas zsíradékkal (Lanolin, Eucerin stb.).

Kézmosáshoz lehetőleg lúgmentes, túlszírozott szappant használjunk. A mostanában forgalomba kerülő szappanok között olyanok is vannak, melyek izgató hatásuknál fogva a kéz bőrt gyulladáshoz hozhatják.

A szárazságra hajlamos kéz bőrt fokozottan kell védeni az időjárás viszonyosságaitól, melyet legjobban a kéz zsírozásával, valamint kellő nagyságú és hősegű kesztyű viselésével érhetünk el.

A fagyott kéz gyógyítása házi ápolással nem végezhető, el mert ennek gyógykezelése egyénileg változó.

Kozmetikus orvosunk megcímzett és felbélyegzett válaszboríték beküldése ellenében levélben is válaszol. Levelek nevére címezve a szerkesztőségbe küldendők.

Dr. Heks Imre
kozmetikus orvos.

Szörszál, szemölcs
örök női probléma.
1000 százaléki
végleg megoldja

Tried Piroška

Teréz-körút 56

Szörszál, szemölcs, fagyást
végleg eltüntet
Vermesné Rohács Ilona
KOZMETIKUS
ERZSÉBET-KÖRÚT 56 I. TEL.: 222-225

★ STAR SZAPPAN A SZAPPANOK SZTÁRJA

LEGSZEBB FOTEL = Éva-ágy

LEGJOBB ÁGY = Éva-ágy

Kényelmes kezelés — Tökéletes formaszépség — Elsőrendű kidolgozás

Éva-ágy FOTEL-ÁGY KÉTFEKELYES KANAPÉ-ÁGY ÁGYNEMÜTARTÓVAL

VII., ALPÁR-UTCA 10.

TELEFON: 424-532

Mozik műsora

1945 DECEMBER 18-TÓL

ROYAL APOLLÓ dec. 18-24. MODERN PIMPERNEL (amerika) 2, 1/5, 1/7, vasárnap 1/12 órák is. URANIA dec. 22-28. TANITONÓ (magyar) 2, 1/5, 1/7, vasárnap 1/12-kor is. SCALA dec. 22-28. TANITONO (magyar) 2, 1/5, 1/7, vasárnap d. e. 1/12-kor is. OMNIA dec. 20-26. NOTRE DAMEI TORONYÓR (amerikai) 1/3, 1/5, 1/7, vas. d. e. 1/12-kor is. HIRADÓ MOZI, ERZSEBET-KÖRÚT. Nemzetközi aktualitások, híradók, előadások folytatólagosan. RÁKÓCZI-ÚTI HIRADÓ MOZI (Rákóczi-út 82). Nemzetközi aktualitások, kutúrfilmek, híradók. Előadások folytatólagosan. ADY dec. 20-26. ÜLDÖZÖTTEK (francia) 1/12, 2, 4, 6. SÁGVÁRI dec. 20-26. ASSZONY AKAROK LENNI (amerikai) 1/3, 1/5, 1/7, vas. d. e. 11-kor is. FLÓRIÁN dec. 20-26. VÁRLAK (amerikai) 1/3, 1/5, 1/7, vas. d. e. 11-kor is. SZABADSÁG dec. 20-26. GUNGA DIN (amerikai) 3, 5, 7, vas. 1/12-kor is. DÓZSA dec. 20-23. VIG ÖZVEGY, dec. 24-26. MEGBÉLYEGZETT ASSZONY (amerikai) 5, 7, vas. 1, 3, 5, 7. ZUGLOI dec. 25-26. HOFEHERKE ÉS A 7 TORPE 3, 5, 7, vas. és ünn. 1, 3, 5, 7. MARX dec. 20-23. NEVETŐ BOMBA és SEQUOIA (amerikai) 1/3, 1/5, 1/7, vasárnap d. e. is. KISPEST ROYAL dec. 20-23. NYUGATI PARTRASZÁLLÁS (angol), dec. 25-30. ALVILÁGI SZŰZ (amerikai). KISPEST FLÓRA dec. 20-23. CARNÓ (amerikai), dec. 25-30. NOTREDAMEI TORONYOR (amerikai). ÚJPEST SZABADSÁG dec. 20-26. GUNGA DIN (amerikai). ÚJPEST TUNDÉR dec. 20-23. URILANY SZOBAT KERES (magyar), dec. 25-27. PINOM FAMILIA (amerikai). PESTERZSEBET KOSUTH dec. 20-23. ÉJSZAKA KEZDŐDÖTT (amerikai), dec. 25-29. NOTREDAMEI TORONYOR (amerikai). PESTERZSEBET TÁTRA dec. 21-23. NAPOS OLDAL, dec. 25-28. VIHAR UTÁN (magyar).

A szépirodalmi anyag nagymérvű torlódása való tekintettel felkérjük munkatársainkat, hogy verseket és novellákat egyelőre ne küldjenek be szerkesztőségünkbe.

FÉNYSZÓRÓ

MŰVÉSZETI HETILAP

Főszerkesztő: BALÁZS BÉLA

Felelős szerkesztő: BÉKEFFI ISTVÁN

Felelős kiadó: GYÖNGY PÁL

KIADJA A MAGYAR FILMIPARI R. T.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST, IV., SZÉP-UTCA 3

TELEFON: 181-754.

Kéziratokat nem őrünk meg és nem adunk vissza

Csak válaszbellyeggel ellátott levelekre válaszol a szerkesztőség

452297 - Athenaeum Rt. mélynyomása

Felelős: TALABÉR FERENC

Szörényi
Éva

Az első magyar demo-
kratikus film, a

TANÍTÓNŐ

Kelletl Márton rendezé-
sében karácsonyi aján-
dóként kerül a mozi-
látogató közönség elé.
Az URÁNIA, a COR-
VIN és a SCALA mu-
tatja be

Rózsahegy! Kálmán, Berky Lili, Jávor Pál és Bodnár Jenő
(Paludi-fotók)

A VÁROSI SZÍNHÁZ

során következő ujdonsága a Paramount aranyos vigjátéka:

KARÁCSONY JÜNIUSBAN

Főszereplők: Dick Powell és Ellen Drew

(Foto Paramount)

A Fox 1944 termésének mesterprodukelója a The Sullivans,
amelynek magyar címe:

ÖTEN VOLTAK

Főszereplői: Anne Boxtorne és Thomas Mitchell
Karácsonykor a FÓRUM mutatja be

(Foto Fox)